

Treball de fi de màster

Títol: **APRENDRE DES DE L'ESTRANGER**

Comparació entre Sistemes Escolars i propostes de millores

Cognoms: **Lo Sciuto**

Nom: **Maria Stella**

Titulació: Màster en Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat,
Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes

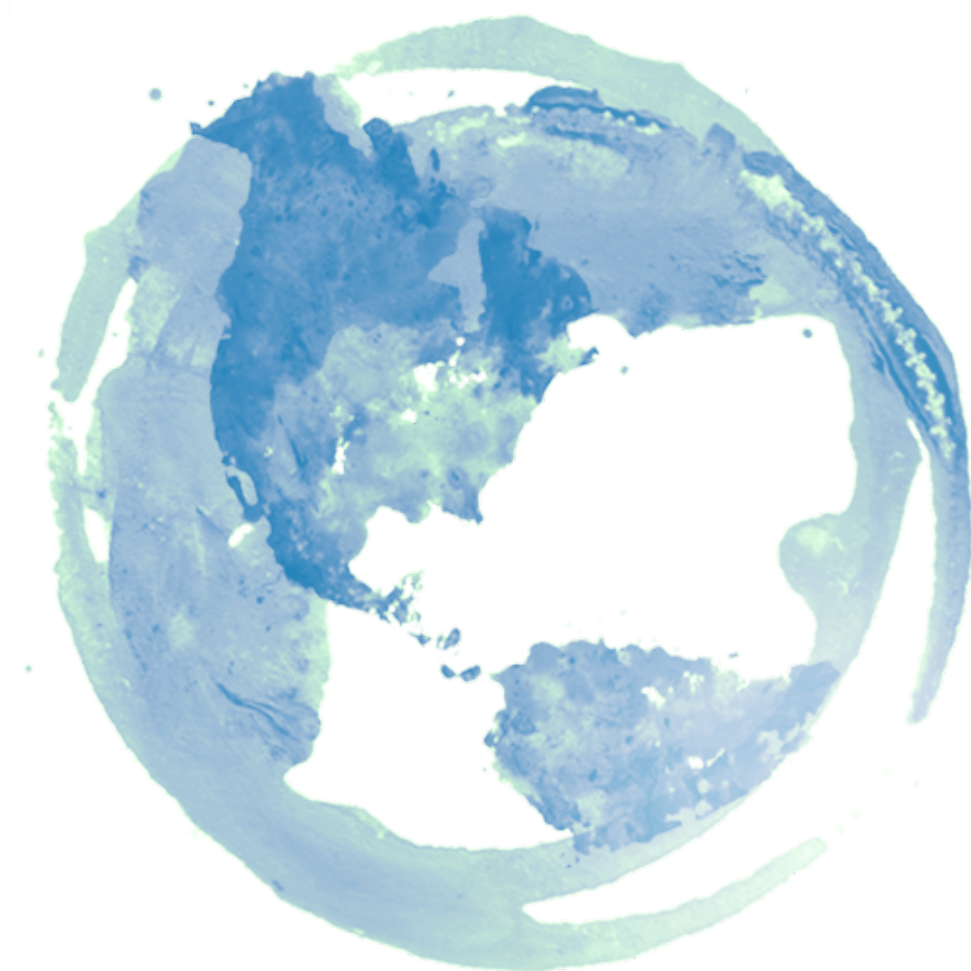
Especialitat: **Tecnologia**

Director/a: **Rosanna Fernandez Ruiz**

Data de lectura:

APRENDRE DES DE L'ESTRANGER

Comparació entre sistemes escolars i propostes de millores

Dedicat a

qui sempre ha cregut en mi

La família Lo Sciuto, La família Siino, Lisa Marrani, Rodrigo Giraldi

a qui m'ha ajudat a arribar fins aquí

Olga Lo Mascolo, Rosanna Fernandez, Jose Toro, El GRUP 2/ TEC 2, Carles Jordà

als vells amics

Mirek Blajda, Elisa La Ferla, Fran Selaya, Dina Marro, Andrea Casà, Andrea Costa, David Batignani

als amics de Nosolatango i al meu professor de tango Vicenç Arranz.

APRENDRE DES DE L'ESTRANGER

Comparació entre Sistemes Escolars i propostes de millores

SUMARI

INTRODUCCIÓ	5
RESUM	5
OBJECTIUS	5
PART 1	6
ANÀLISIS DE TRES DELS MILLORS SISTEMES EDUCATIUS INTERNACIONALS: FINLÀNDIA, JAPÓ I ESTATS UNITS	
1.1. L'OCDE I EL PROGRAMA PISA	7
1.1.1. MÈTODE I ESTRUCTURA	7
L'indicador OCDE	7
La Better Life Initiative	8
1.1.2. EL PROGRAMA PISA	8
L'informe PISA 2015	8
1.2. L'ELECCIÓ DE TRES PAÏSOS	9
1.2.1. FINLÀNDIA	9
1.2.2. JAPÓ	9
1.2.3. ESTATS UNITS	9
1.3. EL SISTEMA EDUCATIU FINLANDÈS	11
1.3.1. TERRITORI, ECONOMIA I CULTURA	11
1.3.2. EL MARC POLÍTIC	11
Reformes	12
1.3.3. EL SISTEMA ESCOLAR FINLANDÈS ACTUAL	12
Òrgans responsables i avaluació dels resultats	12
Escoles i serveis	13
El sistema escolar	13
1.3.4. EL PROFESSORAT	14
Responsabilitats	14
La formació continua	15
Criteris d'avaluació de l'alumnat	15
1.3.5. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES	15

L'aprenentatge dialògic	15
Didàctica per Competències	16
Aprenentatge Cooperatiu	16
Autoaprenentatge	16
1.4. EL SISTEMA EDUCATIU JAPONÈS	16
1.4.1. TERRITORI, ECONOMIA I CULTURA	17
1.4.2. EL MARC POLÍTIC	17
Reformes	17
1.4.3. EL SISTEMA ESCOLAR JAPONÈS ACTUAL	18
Òrgans responsables i avaluació dels resultats	18
Escoles i serveis	18
El sistema escolar	
1.4.4. EL PROFESSORAT	21
Responsabilitats	21
La formació	21
Criteris d'avaluació de l'alumnat	21
1.4.5. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES	22
Aprenentatge Cooperatiu	22
Aprenentatge Individualitzat	22
Aprenentatge basat en problemes	22
Autoaprenentatge	22
1.5. EL SISTEMA EDUCATIU ESTATOUNIDENC	22
1.5.1. TERRITORI, ECONOMIA I CULTURA	23
1.5.2. EL MARC POLÍTIC	24
Reformes	24
1.5.3. EL SISTEMA ESCOLAR ESTATOUNIDENC ACTUAL	25
Òrgans responsables i avaluació dels resultats	25
Escoles i serveis	25
El sistema escolar	25
1.5.4. EL PROFESSORAT	27
Responsabilitats	27
La formació continua	27
Criteris d'avaluació de l'alumnat	27
1.5.5. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES	28
Didàctica per Competències	28
Aprenentatge Cooperatiu	28

Problem solving	28
La metodologia del debat	29
Flash cards	29
Flipped Classroom	29

PART 2 **30**

EL SISTEMA ESCOLAR ESPANYOL EN LA COMPARACIÓ INTERNACIONAL

2.1. EL SISTEMA EDUCATIU ESPANYOL **31**

2.1.1. TERRITORI, ECONOMIA I CULTURA **31**

2.1.2. EL MARC POLÍTIC **32**

Reformes **32**

2.1.3. EL SISTEMA ESCOLAR ESPANYOL ACTUAL **32**

Òrgans responsables i avaluació dels resultats **32**

Escoles i serveis **33**

El sistema escolar **33**

2.1.4. EL PROFESSORAT **35**

Responsabilitats **35**

La formació continua **35**

Criteris d'avaluació **35**

2.1.5. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES **35**

Didàctica per Competències **35**

Aprenentatge Cooperatiu **35**

Master learning **35**

WebQuest **35**

2.2. ESQUEMATITZACIÓ DE LES DADES **36**

2.3. LECTURA COMENTADA DE LA GRAELLA **40**

2.3.1. PISA 2015, RESULTATS **40**

2.3.2. CULTURA **40**

2.3.3. BENESTAR **41**

2.3.4. ECONOMIA **41**

2.3.5. POLÍTIQUES ESCOLARS **41**

2.3.6. REFORMES **41**

2.3.7. OBJECTIUS	42
2.3.8. ESCOLES I SERVEIS	42
2.3.9. SISTEMES ESCOLARS	42
2.3.10. CURRÍCULUM	42
2.3.11. PROFESSORAT	43
2.3.12. CRITERIS D'AVUACIÓ DE L'ALUMNAT	43
2.3.13. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES	

PART 3 **45**

PROPOSTES DE MILLORA APLICABLES AL SISTEMA ESPANYOL

3.1. PUNTS FEBLES DEL SISTEMA ESPANYOL	46
3.2. DISTINCIONS ENTRE PROPOSTES DE MILLORA	46
3.3. PROPOSTES DE MILLORA	47
3.3.1. PUNT 1 - MILLORAR LA FORMACIÓ DEL DOCENT	47
El Peer to Peer (intercanvis entre pars)	47
L'agermanament entre màsters i centres	48
3.3.2. PUNT 2 - MILLORAR LA DISTRIBUCIÓ DELS RECURSOS ESCOLARS	49
FabLabs compartits	49
Dipòsits compartits	49
3.3.3. PUNT 3 - MILLORAR LA FLEXIBILITAT CURRICULAR	49
L'ensenyament interdisciplinari	50
3.3.4. PUNT 4 - MILLORAR ELS RESULTATS DE L'INFORME PISA	50
Millors professors en les pitjors classes	50

CONCLUSIONS **52**

BIBLIOGRÀFIA **53**

ANNEXOS (DOCUMENT ADJUNT)

INTRODUCCIÓ

RESUM

Els sistemes educatius europeus i extraeuropeus són molt diferents entre ells, ja que reflecteixen la identitat cultural del lloc. El desenvolupament de les TIC ha fet possible una comparació en termes d'instrucció entre diferents cultures. Diverses organitzacions internacionals, com l'OCDE-PISA, tenen precisament l'objectiu de donar forma a una comunitat mundial de comparació i cooperació entre els diferents sistemes educatius. Tenint en compte que moltes de les teories i pràctiques educatives que funcionen en alguns països no són fàcilment aplicables en altres contextos culturals, sempre és possible estudiar-les i inspirar-se per proposar millores en el sistema educatiu de l'Estat Espanyol.

El propòsit d'aquest treball de final de màster és, per tant, comparar els sistemes educatius dels tres països de Finlàndia, Japó i Estats Units (que han sigut triats per haver demostrat d'haver tingut un rol rellevant en terme d'educació a escala mundial) amb el sistema educatiu de l'Estat Espanyol, per identificar quines estratègies adoptades en aquests països poden servir, amb les modificacions adequades, d'exemple per millorar l'eficiència de les nostres escoles.

Les propostes de millora plantejades són aplicables immediatament i no requereixen canvis legislatius, polítics i econòmics. La clarificació d'aquest punt és important perquè el concepte bàsic del treball proposat és raonar sobre el fet que sovint es pensa que els problemes de les escoles depenen de la manca de finançament, d'una legislació inefectiva o de decisions polítiques incorrectes. Aquesta forma de pensar implica una sensació d'impotència cap al problema i, per tant, una actitud submissa i immobiliària dels agents implicats en l'educació.

A partir de l'estat actual, es plantegen una sèrie de propostes per millorar aspectes del sistema educatiu que es basen en l'activació de la motivació del professorat cap a les millores aplicant petits però significatius canvis metodològics i de gestió dels centres i dels seus recursos, sense l'exigència de reformes significatives del sistema.

OBJECTIUS

- Analitzar tres dels sistemes educatius europeus i extraeuropeus considerats per PISA entre els millors del món: Finlàndia, Japó, Estats Units.
- Comparar el sistema educatiu de l'Estat espanyol amb els analitzats prèviament.
- Identificar quines estratègies dels sistemes educatius estrangers estudiats podrien ser aplicables al sistema educatiu de l'estat espanyol.
- Proposar, com a resultat de les reflexions realitzades, possibles intervencions de millora en el sistema educatiu de l'Estat Espanyol.

PART 1

ANÀLISIS DE TRES DELS MILLORS SISTEMES EDUCATIUS INTERNACIONALS:
FINLÀNDIA, JAPÓ I ESTATS UNITS.

1.1. L'OCDE I EL PROGRAMA PISA

L'OCDE és l'acrònim de "Organització per a la cooperació i el desenvolupament econòmic". Va néixer a París, amb el nom de l'OECE (Organization for European Economic Cooperation), l'any 1948, per voluntat de 6 països europeus: Bèlgica, França, Alemanya, Itàlia, Luxemburg i els Països Baixos, amb l'objectiu de treure el màxim partit al Pla Marshall, una iniciativa dels Estats Units per a ajudar econòmicament a Europa Occidental després de la Segona Guerra Mundial. Espanya es va unir l'any 1959, un cop finalitzat el pla de reconstrucció Marshall i, un any més tard, es van unir els Estats Units i el Canadà. L'OCDE es va convertir a poc a poc en una organització internacional; en l'actualitat consta amb 35 estats membres, que comparteixen dues característiques: gaudir d'un govern democràtic i pertànyer a un mercat econòmic col·laboratiu. El seus propòsits són:

- Fomentar el creixement econòmic sostenible.
- Fomentar el desenvolupament del món laboral.
- Millorar el nivell de vida.
- Mantenir l'estabilitat financera.
- Ajudar als altres estats a desenvolupar la seva economia.
- Contribuir al creixement del comerç mundial.

1.1.1. MÈTODE I ESTRUCTURA

L'OCDE fomenta una intensa activitat d'investigació (en àmbits com l'economia, l'ocupació, l'educació, el transport, la igualtat de gènere, la recerca, la sanitat, etc.), fruit de la qual publica periòdicament anàlisis, estadístiques comparatives i estudis sobre diferents països, permetent intercanviar informacions i buscar solucions comunes a problemes similars. El Consell (format per un representant de cada país membre de l'OCDE) és l'òrgan polític directiu i es beneficia de l'assessorament dels comitès executius i pressupostaris. El Consell pot adoptar decisions vinculants i té la tasca d'aprovar els programes de treball de les comissions sectorials.

De la preparació de les activitats del Consell s'encarreguen tres comitès: l'executiu, el pressupostari i el de relacions exteriors. El procés organitzatiu preveu: anàlisi i recopilació de dades sobre qüestions econòmiques d'ordre nacional i internacional, interpretació de les dades, propostes d'acció, presa de decisions, implementació de les decisions preses mitjans programes i projectes establerts i, finalment, vigilància de les activitats aprovades per garantir que es duguin a terme de la millor manera i en

compliment dels principis de l'OCDE. Cada país, després de cada enquesta, rep un informe sobre els problemes crítics detectats i els mètodes per superar-los.¹

L'indicador OCDE

L'indicador de l'OCDE és un indicador econòmic que s'utilitza per preveure l'evolució del cicle econòmic d'un país determinat. Sobre la base de certs paràmetres, s'estableix si l'estat considerat es troba en una fase positiva o negativa, en recessió o en desenvolupament. Les seves projeccions poden influir en l'elecció de polítiques econòmiques futures. Quan l'indicador marca un descens durant tres mesos consecutius, el país en qüestió capta que s'està verificant un problema i es mou per detectar-lo i

¹ Per saber quins són els països membres de l'OCDE mirar l'ANNEX 1

resoldre'l. No obstant això, els indicadors econòmics, basats en la quantificació del PIB, no proporcionen als responsables polítics una imatge prou detallada de l'estat qualitatiu de les societats.

La Better Life Initiative

Entre les diferents propostes i anàlisi de dades que produeix l'OCDE, les que s'han escollit per a la meua recerca se centren en la "Better Life Initiative". La Iniciativa va ser proposada l'any 2011, amb l'objectiu de trobar criteris per mesurar el benestar material i immaterial de les persones en cada país de l'OCDE, identificar on i com s'ha modificat durant aquests anys i quines perspectives de millora es poden garantir amb el pas del temps. Els paràmetres individuals en què es comparen els països són 11:

1. Salut.
2. Equilibri entre vida laboral i vida privada.
3. Seguretat.
4. Relacions socials.
5. Habitatge.
6. Ocupació.
7. Educació.
8. Compromís civil.
9. Satisfacció de vida.
10. Renda per càpita.
11. Medi ambient.

Les dades per país i la definició detallada dels indicadors mesurats en una escala de l'1 al 10 es mantenen en una base de dades; seleccionant el país en qüestió, es presenta el comentari global i específic dels indicadors i el diagrama de la posició del país en comparació amb altres països de l'OCDE.²

1.1.2. EL PROGRAMA PISA (Programme for International Student Assessment)

PISA és un projecte de l'OCDE iniciat en l'any 2000 que va ser desenvolupat conjuntament pels països participants. L'objectiu és valorar fins a quin punt els estudiants que han arribat al final de l'educació obligatòria han adquirit les competències bàsiques necessàries. L'enquesta va involucrar 43 països en la primera avaluació del 2000; amb el temps, la participació dels països ha anat creixent, fins a comptar amb 72 països en l'avaluació realitzada l'any 2015. A més dels països de l'OCDE, a poc a poc es van incloure també altres que no formen part de l'organització però que van ser convidats a participar en el projecte PISA. La prova la realitzen més de mig milió d'estudiants (la majoria de 15 anys) de tot el món, i la durada de les proves és de dues hores. Cada estudiant fa una prova escrita; una part de la prova es desenvolupa amb preguntes d'elecció múltiple i l'altra és de preguntes obertes, requerint el desenvolupament independent de respostes personals. Els estudiants també han d'omplir un qüestionari sobre els seus hàbits d'estudi, les seves motivacions i els seus antecedents familiars. Els administradors dels centres educatius també han d'omplir un qüestionari que descriu l'organització, la demografia i el finançament de la seva institució.

L'informe PISA 2015

L'enquesta PISA s'efectua cada 3 anys i, per tant, l'any 2015 correspon a la sisena edició de l'estudi i és la més recent (ja que els resultats de l'informe triguen un any en elaborar-se i fer-se públics i, per tant, els

² Per més informacions sobre els indicadors de benestar de Better Life relatives a l'Estat Espanyol consultar l'ANNEX 1.

del 2018 encara no es poden consultar). Al llarg d'aquestes edicions PISA ha avaluat tres competències bàsiques: lectura, matemàtiques i ciències. En cada edició una de les competències bàsiques és avaluada amb major profunditat. L'any 2015, la competència principal va ser la científica i es va introduir una nova competència a analitzar, el "Collaborative Problem Solving" o sigui la capacitat de resoldre problemes de manera col·laborativa, considerada una actitud important en el món contemporani globalitzat en l'àmbit de la vida personal i laboral.³

1.2. L'ELECCIÓ DE TRES PAÏSOS

Per triar quins països serien més interessant a analitzar, per al propòsit del TFM designat, no sembla suficient referir-se només als resultats de l'informe Pisa. Això és pel fet que, com ja s'ha esmentat abans, PISA solament mostra el rendiment acadèmic relacionat amb les competències bàsiques dels diferents països. Per a que un sistema educatiu funcioni, també s'han de tenir en compte altres aspectes del país en qüestió: el nivell cultural, les condicions econòmiques i polítiques generals, les inversions en tema d'educació, la complexitat social, etc. Aquests aspectes van ser àmpliament analitzats per altres iniciatives de l'OCDE (com l'esmentada *Better Life initiative*) i es tindran igualment en compte en l'anàlisi.

Molts països, de fet, han fet aportacions importants en tema d'educació, encara que no han aconseguit les primeres posicions de la classificació PISA, i això no es pot ignorar. Un primer criteri d'elecció va ser proporcionar una visió global del tema i no abordar l'anàlisi només en l'àmbit euro. En aquesta línia, es va decidir triar 3 països molt diferents culturalment i geogràficament llunyans: un país de cultura europea, un de cultura oriental i un extraeuropeu de la cultura occidental.

1.2.1. FINLÀNDIA

L'elecció de Finlàndia, entre els països europeus, va ser la més immediata. És ben sabut que Finlàndia, a més d'estar al capdavant dels rànquings de PISA, en els darrers anys ha estat capaç de millorar eficaçment el seu sistema educatiu i convertir-se en un model de referència per a tot Europa. Estudiar més de prop el que va fer possible aquesta innovació va ser un interès directe.

1.2.2. JAPÓ

Pel que fa a l'elecció d'un país de cultura oriental, la decisió va ser més complexa, ja que hi ha diversos països orientals que ocupen les primeres posicions del rànquing PISA: Japó, Singapur, Corea del Sud i la Xina. Llavors, per què el Japó? La resposta natural a aquesta pregunta és que, en l'àmbit cultural, tenim més contactes amb el Japó i, per tant, més possibilitats de rebre informacions i comparar-nos, que amb els altres països esmentats.

Atès que la necessitat de trobar informació detallada sobre els sistemes educatius és fonamental per poder dur a terme un discurs que tingui una base demostrable, l'elecció del Japó ha estat donada per aquesta exigència principal.

1.2.3. ESTATS UNITS

Al llarg dels anys, la reforma escolar nord-americana ha destinat desenes de milers de milions de dòlars a finançar l'educació pública i la recerca dedicada a l'educació. Com a resultat, els Estats Units s'han convertit en grans investigadors (especialment en psicologia, neurociència, sociologia i

³ En l'ANNEX 1 es poden consultar els gràfics que comparen els resultats obtinguts dels països de l'OCDE en la prova PISA 2015.

pedagogia) i precursors de mètodes innovadores d'aprenentatge aplicades avui en dia a les escoles de tot el món. El fet que, malgrat els esforços realitzats, els Estats Units encara no han estat capaços de millorar el rendiment acadèmic dels seus estudiants i estar entre els primers llocs del rànquing de PISA, segons els experts, no deriva de la ineficàcia de les mesures proposades, sinó de la previsió temporal de les actuacions proposades; es tracta d'un país massa complex per oferir resultats a curt termini. La prova és que la majoria dels mètodes i estratègies d'aprenentatge més aplicats a les escoles arreu del món, són d'origen nord-americà i han estat eficaços en altres contextos menys intricats des d'un punt de vista polític i social, com és el cas de Finlàndia. El mateix mètode de les Competències i de la divisió dels continguts curriculars en unitats didàctiques, que és la base de la reforma escolar europea, té arrels als EUA.

Per ser més exhaustius i donar una idea aproximada, citarem algunes de les teories, metodologies i recursos conegudes de base nord-americana.

Cooperative learning - J. Dewey, D. Johnson, R. Johnson

Es tracta d'una sèrie de tècniques de gestió de l'aprenentatge a través de les quals els estudiants aprenen a treballar junts i a perseguir objectius comuns.

Taxonomia de Bloom - B.S. Bloom

Un recurs creat per a ordenar objectius en propostes educatives.

Brainstorming - A.Osborn

Una tècnica creativa de grup que estimula l'elaboració d'idees per resoldre un problema.

Teacher Feedback - B.F. Skinner

procediment que permet organitzar les classes de manera que l'alumne pugui avançar progressivament cap a l'objectiu rebent retroacció al seu treball per part del docent de manera contínua.

Mastery Learning - J. Carroll, B.S. Bloom, J.H. Block

Invita els professors a establir condicions d'aprenentatge favorables en funció de les necessitats individuals de cada estudiant.

Inquiry Based Learning - A.M. Collins

és una pràctica d'ensenyament basada en la investigació que posa especial èmfasi en els conceptes de cognició i descobriment; el seu objectiu és desenvolupar un pensament d'ordre superior en els alumnes.

Meaningful learning - D. Ausubel

L'aprenentatge significatiu és una metodologia que fomenta la importància de donar un sentit a allò que l'estudiant aprèn i no orientar les classes únicament cap a un procés de memorització del contingut.

A partir d'aquesta reflexió, s'ha considerat interessant triar els Estats Units com a país no europeu de cultura occidental a analitzar. A més, encara que el sistema educatiu nord-americà té problemes per resoldre, al mateix temps proporciona exemples d'escoles altament innovadores que representen fonts d'inspiració.

1.3. EL SISTEMA EDUCATIU FINLANDÈS

Capital:	Hèlsinki
Superfície:	338.145 Km ²
Població:	5.262.000 Hab.
Densitat:	15 Ab./Km ²
Idioma oficial:	Finès i Suec
Moneda actual:	Euro
Religió:	Cristianisme luterà
Govern:	República Parlamentària

Finlàndia està en les primeres posicions en el rànquing estipulat per PISA (Programme for International Student Assessment), que ha verificat les competències de les persones de 15 anys en matèria de lectura, matemàtiques i ciència i tecnologia on aconsegueix resultats superiors a la mitjana. A més Finlàndia destaca, respecte a altres països europeus, per altres aspectes del benestar: La renda per capita, l'ocupació, l'estat de salut, el compromís civil, la qualitat ambiental, la seguretat personal, l'equilibri entre la vida laboral i la vida privada.

1.3.1. TERRITORI, ECONOMIA I CULTURA

Finlàndia ha pogut treure el màxim profit de la seva economia, malgrat les condicions ambientals extremes i els esdeveniments històrics adversos. Des de 1995 el país ha estat acceptat com a membre eficaç de la UE per a l'enfortiment dels sectors educatiu i de recerca i l'alt nivell de vida que pot garantir als seus ciutadans. Fins al 1917, any de la seva independència, va estar sota el control dels dos poderosos veïns Suècia i Rússia amb els quals sempre ha aconseguit mantenir relacions de col·laboració i amistat. En pocs anys ha sabut aprofitar al màxim els limitats recursos naturals en la indústria de la fusta i la metal·lomecànica; ha sabut millorar els sectors de les comunicacions, del comerç i de la pesca i superar una crisi econòmica, baixant una alta taxa d'atur del 20% a l'1%. El Govern, enfront de la crisi, va reaccionar amb un fort retall de la despesa pública, un augment de les inversions en recerca tecnològica i donant suport a les empreses i les famílies menys afavorides. El dèficit públic actualment només representa el 0,7% del PIB. Els finlandesos tenen valors de referència clars: la confiança, el respecte personal i per les institucions, la llibertat, l'autonomia i l'eficiència. Són persones pacífiques, disponibles i correctes, encara que molt reservades. Les associacions i els clubs culturals i esportius són molt actius; les freqüents festes folklòriques fortifiquen les relacions amb la comunitat. No tots els aspectes de la cultura finlandesa, però, resulten positius. Les taxes de divorcis (53%) i solitud (45%), demostren que la meitat de la comunitat té problemes en les relacions socials directes; el clima i la falta de llum durant l'any segurament no ajuden en aquest sentit. Les estadístiques, doncs, mostren dos aspectes contraposats de Finlàndia: d'una banda és considerada un model de referència en tema d'educació, per l'altra banda és uns dels països amb taxes de suïcidis, abús d'alcohol i depressió més alt del món.

1.3.2. EL MARC POLÍTIC

La política escolar finlandesa es pot resumir en tres punts fonamentals:

- L'aprenentatge ha de ser continu i gratuït.
- Tots els ciutadans tenen dret a una formació d'alta qualitat que els garanteix un treball i que fomenti el benestar social.

- L'objectiu clau de l'educació és Desenvolupar l'autoestima de l'estudiant com a persona i ciutadà del món.

L'escola es troba a la base de la societat finlandesa; en les últimes dècades el sistema escolar s'ha desenvolupat tant que una gran part de la població té un nivell d'escolarització alt, gràcies, també, a les contribucions de l'estat que permeten a tothom d'estudiar sense tenir problemes econòmics. Els objectius i les línies generals de la política escolar obligatòria es defineixen de forma centralitzada sota la supervisió del govern local.

Reformes

La primera reforma important de l'Escola va tenir lloc entre els anys 70 i 85. En aquests anys no es defineixen programes, sinó indicacions o pautes que qualsevol institució educativa pugui adaptar a la seva situació local. La National Board of Education (Junta Nacional d'Educació) explica que la revisió periòdica dels currículums nacionals és necessària per superar la bretxa que es crea entre l'escola i el món real. La tecnologia, el treball, el tipus de coneixement necessari, el medi ambient, l'economia, la població, les comunitats de persones canvien ràpidament. D'aquí la necessitat d'adaptar els continguts i les competències que ofereix l'escola als nous contextos emergents. La revisió es realitza cada 10 anys; l'última Reforma és del 2016 i ha estat realitzada per grups multidisciplinaris involucrats per mitjà d'internet. A la Reforma van participar executius, professors, educadors, pedagogs, pares, ciutadans i els mateixos estudiants. La col·laboració de tothom ha sigut necessari per no crear una llei abstracta sobre un tema tan estimat per a tothom com és l'escola. En el document es confirma la centralitat de l'alumne en el procés formatiu: no només continguts, sinó també accions i relacions. L'escola es considera com una comunitat de treball i de vida on l'alumne experimenta de manera concreta el sentit de participació i valoració per a ell mateix i per als altres. El temps escolar ha de ser viscut amb plenitud de sentit en totes les accions relacionades amb la vida quotidiana. El desenvolupament de les habilitats manuals, inclosa la fusteria, la costura, la pintura, es troben al centre de l'oferta educativa. Per a la difusió de les competències TIC, es va decidir abolir l'assignatura d'informàtica específica i introduir-la com a llenguatge universal per a cada assignatura des de la primària. En l'àmbit de l'educació, algunes assignatures són reduïdes, com la religió, i altres augmentades o millorades com l'educació física i la salut (per respondre a problemes reals com la creixent taxa d'obesitat en la població); la música i el dibuix es troben entre les matèries obligatòries com a mitjà d'expressió pròpia davant la propagació de les inquietuds juvenils.

1.3.3. EL SISTEMA ESCOLAR FINLANDÈS ACTUAL

Òrgans responsables i avaluació dels resultats

L'organització de l'escola finlandesa es caracteritza per la cooperació i la continuïtat entre l'escola i el territori, la flexibilitat organitzativa general, l'atenció a la qualitat i per compartir les responsabilitats entre tots els òrgans involucrats en l'educació. Tot el personal responsable és obligat per la llei a autoavaluar-se i participar en avaluacions externes amb l'objectiu d'utilitzar els resultats per millorar-se i millorar. Les escoles amb més dificultats, com les que tenen una alta proporció d'immigrants o de famílies provinents dels estrats socials més pobres, reben més ajudes econòmiques. A Finlàndia, les autoritats locals són responsables de l'organització escolar i dels serveis relacionats. Cada municipi té els seus propis departaments educatius de planificació, orientació i desenvolupament i plena llibertat de decisió en coordinació amb les escoles interessades, els sindicats, els pares i els altres representants. Col·laboren, també, en la preparació dels currículums d'estudis local segons les indicacions nacionals, adaptant-los al context. Psicòlegs, metges, consellers, treballadors socials i altres

figures completen el marc organitzatiu i són contractats, segons sigui necessari, com a personal de suport.

Escoles i serveis

Les escoles poden ser públiques o privades en ambdós casos són finançats per l'Estat (privat) o pels Municipis (públics), i són gratuïts. La uniformitat de les escoles està garantida pel sistema organitzatiu i pel tracte igualitari dels alumnes en qualsevol grup socioeconòmic al qual pertanyen. Cada alumne d'educació bàsica està assignat a l'escola de pertinença més propera a la seva casa. Les classes són heterogènies per als nivells d'habilitat i no existeixen classes especials: cada alumne és seguit pel professor ordinari i / o pel professor de suport dins de la classe. Llibres, menjadors i transport també són gratuïts. En general podem dir que dintre d'una escola finlandesa no falta res. Les aules són àmpliament equipades i disposen de connexió a Internet contínua, tablet per a cada alumne, telecàmera, televisió, vídeo gravadora, vídeo projector amb pantalla. Els gimnasos estan equipats segons els conceptes més moderns (cinta de córrer, bicicletes estàtiques, peses i, inclòs un petit escenari per a representacions teatrals). Entre els laboratoris multifuncionals i les aules específiques, la dedicada a la música és especialment atractiva (amb amplificadores, teclats, bateria i altres instruments de tota mena. Àrees d'espera molt acollidores amb sofàs i revistes es poden trobar en diverses zones de l'escola. Les aules docents estan estructurades per a una estada confortable i equipades amb ordinadors i fotocopiadores i una cuina petita. A això se sumen altres serveis gratuïts que consisteixen en menjars calents diaris per a tothom, assistència mèdica, assessorament psicològic i suport d'experts d'orientació.

El sistema escolar ⁴

L'organització escolar Finlandesa és dividida en 4 etapes educatives:

- La Preescolar no obligatòria (fins a 5 anys)
- L'escola primària i secundària inferior obligatòria (6/16 anys)
- L'escola secundària superior o professional no obligatòria (16/19 anys)
- La universitat (a partir de 19 anys)

En aquest context, ens centrarem més en l'organització de l'escola secundària inferior i superior que és objecte del nostre estudi.

Esikoulu - La Preescolar

és voluntària i gratuïta des dels primers mesos fins als 5 anys i es dedica principalment a la cura i l'educació de la primera infància.

Peruskoulu - Escola Primària i Secundària inferior obligatòria

La finalitat de l'escola obligatòria és donar suport a l'estudiant en el seu creixement i dotar-lo de competències necessàries per a la vida. És dividida en dos cicles: l'escola primària (des del primer al sisè curs) i l'escola secundària inferior (des del setè al novè curs), estructurats de manera uniforme per continguts i activitats. Els currículums tenen una part bàsica comuna per a totes les escoles i una personalitzable que gestionen els diversos municipis.

Fins a 13 anys no hi ha notes i les proves serveixen per aprendre i no per avaluar. Tothom pot aprendre a llegir, escriure i comptar, sense patir humiliacions, així com han après a caminar, a parlar i a

⁴ Per consultar el desplegament del currículum de cada etapa educativa del sistema escolar Finlandès mirar l'ANNEX 2.

córrer. Els estudiants que, en finalitzar els estudis obligatoris, estan indecisos sobre que tipus de formació triar, poden assistir a un 10è any addicional d'educació bàsica (de 16 a 17 anys) on reben una orientació sobre les diverses possibilitats de formació professionals.

Lukio Gymnasium - Escola secundària superior no-obligatòria

Un cop acabada l'escola obligatòria, per ser admès a una escola superior, l'estudiant ha d'enviar el seu currículum a un centre que l'interessi i el mateix centre decideix si acceptar-lo o no. A Finlàndia hi ha dos tipus d'escoles secundàries (no obligatòries): les escoles secundàries superiors de caràcter general i els instituts professionals, que donen una formació més específica. Ambdós duren tres anys, però cada estudiant té l'opció de completar-los en dos o en quatre anys, depenent de les seves capacitats. Això és possible perquè el sistema es basa en estructures modulars flexibles de 7 setmanes cadascuna, que poden oferir als estudiants una àmplia oferta, possibilitat i llibertat d'estudi. Cal terminar 70/100 mòduls (de les quals 50 són obligatoris), dependent de l'escola secundària triada, per graduar-se. Un sistema molt semblant a l'universitari on cada mòdul té una durada mitjana de 38 hores i comprèn una prova final; el resultat negatiu de la prova per dues vegades consecutives implica la repetició del mòdul. El curs està format per dos semestres: de tardor i de primavera i la setmana escolar és de 5 dies. L'horari diari complet és de les 8.00 h del matí fins a les 16.00 h de la tarda i varia segon els tipus de cursos escollits pels estudiants. Les lliçons duren de 45 a 70 minuts i tenen un descans obligatori de 15 minuts. Un aspecte interessant de l'organització modular de l'escola secundària superior és que permet als estudiants que ho desitgen anar paral·lelament a l'escola professional i treure's finalment dues titulacions.

Els professors dediquen 592 hores a donar classe (la mitjana OCSE és de 703 hores) i dediquen més temps de la mitjana per ajudar els estudiants amb dificultats de manera individualitzada. L'avaluació es basa en una escala numèrica de 4 a 10 i té la finalitat de donar feedback a l'estudiant sobre com va assolir els seus objectius durant el curs. L'estudiant és avaluat pels professors i pel director del centre. L'examen final *Ylioppilastutkinto* es realitza sobre una assignatura obligatòria i tres escollides per l'estudiant i és necessari per poder matricular-se a la Universitat. A Finlàndia cada any són disponibles només de 18.000 places universitàries, molt poques si es considera que són 40.000 els estudiants que finalitzen l'escola secundària.

Yliopisto - Universitat

El sistema universitari finlandès inclou 16 universitats i 24 escoles universitàries professionals: un total de 40 universitats que cada any ofereixen als estudiants novinguts l'oportunitat d'estudiar gratuïtament. La durada és de tres anys per al Diploma i cinc anys per obtenir la Llicència. L'Estudiant, un cop finalitzat la universitat, pot continuar la seva formació amb màsters, cursos d'especialització de dos anys i doctorats de recerca de quatre anys.

1.3.4. EL PROFESSORAT

Responsabilitats

El professor finlandès gaudeix de reconeixement social i és considerat un professional respectable. El seu rol principal és el d'entendre l'estudiant; per dur a terme aquesta tasca ha de col·laborar amb els altres professionals del centre per individualitzar els diferents caràcters i actituds dels estudiants i preparar plans individuals que guiïn els alumnes en els seus processos d'aprenentatge. Per ensenyar a qualsevol tipus d'escoles finlandeses, s'ha de ser llicenciat (inclòs per ensenyar a la primària) i passar diverses proves: només del 10% dels aspirants professors aconseguix passar les proves amb èxit.

L'alta selectivitat de les proves garanteix una alta preparació dels professors i això ha permès de construir un sistema escolar basat en la confiança: es confia que els professors i els directius sàpiguen prendre les decisions correctes i trobar les millors solucions en l'organització escolar perquè són altament qualificats per fer-ho. En la majoria dels països europeus, tot es gestiona des de dalt, des del Ministeri o des de les autoritats estatals. A Finlàndia són sobretot les entitats locals les que gestionen les escoles i, per tant, els professors tenen una gran responsabilitat en el procés formatiu dels seus alumnes. Es confia en el professor tal com es confia en un dentista, un metge, un advocat o un altre professional qualsevol. Cap autoritat externa intervé en el diagnòstic fet per un metge a un seu pacient. De la mateixa manera, no hi ha cap organització externa que jutgi el treball d'un professor amb els seus alumnes. La relació professor/alumne és bastant autoritària: sempre ha d'estar clar que el professor és qui "dirigeix" l'aprenentatge i que, per tant, mereix respecte. Tothom ha de tenir clar aquells que són les seves responsabilitats i els seus deures; solament a partir d'aquest concepte es pot trobar un equilibri entre la confiança i el respecte.

La formació continua

La contractació d'un professor és una tasca que efectua el mateix centre; la Junta de Direcció del centre (o institut) i el claustre, analitzen els currículums, realitzen les entrevistes i prenen la decisió de contractar un professor nou o també la decisió contrària d'acomiadar-ne un. En aquest procés decisiu es té molt en compte també l'opinió dels pares. Els professors nous, tant bon punt han estat contractats, comencen un procés de formació dintre el centre que dura 5 anys, fan 120 hores de pràctica en el primer semestre d'ensenyament i estan sota la supervisió d'un tutor durant els primers 3 anys. En aquests 5 anys de formació estan subjectes a actualitzacions contínues i són avaluats pels seus estudiants, el Director del centre i una junta especial d'experts. Un professor finlandès treballa al voltant de 100 hores menys que els seus col·legues europeus, guanya més que la mitjana de l'OCDE i té plena llibertat en referència a les metodologies d'ensenyament a adoptar i l'elecció dels llibres de text. El 95% dels docents es consideren satisfets amb la seva feina.

Criteris d'avaluació de l'alumnat

En general els professors a Finlàndia tendeixen a no donar avaluacions negatives als estudiants. Saben que això amenaça les seves motivacions i, indirectament, augmenta la desigualtat social. L'avaluació es basa en la filosofia amb la que cada estudiant és jutjat pel docent a partir de les seves pròpies habilitats i del seu potencial personal. Un 8 (en una escala de 4 a 10) significa que un estudiant ha millorat i que, respecte a la seva situació inicial i personal, hi ha hagut una evolució positiva. En aquest sentit, a les escoles finlandeses "fracàs" té un significat diferent: un estudiant fracassa si no ha fet tot el que podia fer segons les seves possibilitats.

1.3.5. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES

El rol formatiu de l'escola finlandesa se centra en l'estudiant i les seves necessitats de creixement i de relacions amb la particular comunitat social a què pertany i amb el món. Es tracta d'un model educatiu integrat orientat a garantir el benestar, la igualtat d'oportunitats per a tothom i on tothom pot sentir-se reconegut i apreciat pel que és, el que sap i el que pot donar.

L'aprenentatge dialògic

Segon la filosofia Finlandesa el diàleg permet superar la distància entre el professor i l'estudiant, revelar les emocions, les dificultats, les necessitats que hi ha darrere del procés d'aprenentatge i augmenta la necessitat d'aprendre i entendre's. El diàleg està pensat com una eina per comparar

diferents interpretacions de la realitat. A partir de les preguntes dels estudiants, estimulades adequadament pel professor o per situacions problemàtiques, s'estimulen noves idees i el desenvolupament d'un sentit crític constructiu.

Didàctica per Competències

La Metodologia PBL (Learning Phenomenon Based) té com a objectiu proporcionar habilitats de pensament, socials, pràctiques i ètiques per poder afrontar el món real en contínua transformació. L'ensenyament tradicional defineix l'aprenentatge com una sèrie de "continguts" pre-empaquetats que l'alumne haurà d'adquirir. En la vida real, no obstant això, el nostre cervell no es divideix en disciplines: combina coneixements, habilitats i mètodes amb la finalitat d'entendre els fenòmens de la vida en un sentit total.

Aprenentatge Cooperatiu

La didàctica per competències crea connexions i participacions i requereix el treball cooperatiu amb el qual els estudiants experimenten l'autoestima i la confiança en els altres. L'error es considera una oportunitat d'aprendre, una oportunitat per millorar-se.

Autoaprenentatge

Generalment els professors finlandesos deixen deures cada dia als seus estudiants i consideren l'aprenentatge individual, de fer a casa, important tant com el cooperatiu. A través de l'aprenentatge autònom l'estudiant detecta mancances en el seu coneixement i pot superar-les mitjançant la reflexió crítica. Es pretén que l'estudiant creixi independent i responsable perquè, d'aquesta forma, participa més activament en el procés d'aprenentatge adquirint autònomament i contínuament noves capacitats i habilitats.

1.4. EL SISTEMA EDUCATIU JAPONÈS

<i>Capital:</i>	<i>Tokio</i>
<i>Superfície:</i>	<i>377 971 Km²</i>
<i>Població:</i>	<i>126.706.000 Hab.</i>
<i>Densitat:</i>	<i>335,23 Hab./Km²</i>
<i>Idioma oficial:</i>	<i>Japonès</i>
<i>Moneda actual:</i>	<i>Yen</i>
<i>Religió:</i>	<i>Xintoista i Budista</i>
<i>Govern:</i>	<i>Monarquia Constitucional</i>

Japó està en les primeres posicions en el rànquing estipulat per PISA (Programme for International Student Assessment), que ha verificat les competències de les persones de 15 anys en matèria de lectura, matemàtiques, ciència i tecnologia on aconsegueix resultats superiors a la mitjana. A més Japó destaca, respecte a altres països, per altres aspectes del benestar: La renda per càpita, l'ocupació, l'estat de salut, el compromís civil, la qualitat ambiental, la seguretat personal. No tot és positiu però. L'alta densitat de la població és considerat un problema seriós, com les difícils relacions socials degudes a l'educació particularment rígida i a la gran quantitat de temps que es dedica al treball a costa de la vida privada.

1.4.1. TERRITORI, ECONOMIA I CULTURA

El poble japonès originàriament va tenir relacions amb poblacions de Mongòlia i Indonèsia. Fins al segle XIX tenia una estructura feudal rígidament estructurada; els samurais, generalment analfabets, aspiraven als més alts estaments de la noblesa i vivien següent un estricte codi ètic conegut com el codi del Bushido. El Bushido és basat en set principis: Rectitud, coratge, benevolència, respecte, honestedat, honor i lleialtat que encara avui representen l'arrel del concepte d'educació en el Japó. En el context d'una societat industrial moderna i culta, els elements de la cultura tradicional es mantenen en els costums i el comportament de la població. El japonès no és individualista sinó que es reconeix amb el grup al qual pertany: les lleis del grup s'afirmen endavant a les exigències de l'individu. És emblemàtic que un Japonès en una conversa prefereix un silenci respectuós en canvi de manifestar dissidència. La societat japonesa, a causa de la submissió atàvica al poder de l'Estat, sembla impermeable a l'esperit dialèctic de les democràcies occidentals: l'emperador és idolatrat, l'obediència és un deure moral. L'estructura de tota la societat japonesa es basa en el concepte que qui comanda és obligat a mantenir una actitud de protecció paterna cap als subordinats i, aquests últims, han de mostrar sempre respecte, agraïment i lleialtat. Les relacions socials i familiars estan fortament lligades a tradicions i cerimònies precises: cada individu ha de respectar les regles del comportament que són extremadament referencials sobretot si referides a les més altes jerarquies socials. El territori japonès s'ha estès progressivament a totes les illes i illots de l'arxipèlag. Amb la Segona Guerra Mundial, però, Japó va renunciar a la seva hegemonia sobre el Pacífic a favor dels EUA, i es va dedicar a una intensa activitat comercial i industrial. El territori és crític i principalment volcànic, subjecte a inundacions, terratrèmols i tsunamis; el clima és humit i monsonic. Aquesta complexitat ha fomentat la laboriositat i l'enginy dels japonesos que han sabut igualment crear una nació econòmicament desenvolupada i a més respectuosa pel medi ambient. L'eficiència econòmica es basa sobretot en la capacitat de transformació de matèries primeres importades, ja que en el Japó les matèries primeres escassegen. Un altre problema és la falta de fonts d'energia naturals en el país, que s'ha resolt amb la importació d'energia i la creació de centrals nuclears.

1.4.2. EL MARC POLÍTIC

Les relacions amb la natura i els grups funcionals creen cooperació i harmonia i són molt satisfactoris pels japonesos. L'escola mateixa reflecteix plenament aquest valor i combina tradició amb modernitat. El procés de reforma i innovació escolar és lent, ja que és difícil desmantellar la implantació del sistema de dalt a baix que caracteritza l'Estat i, en conseqüència les Escoles mateixes, pel fet que els dos sistemes són interdependents.

Reformes

El desenvolupament industrial, després de la postguerra, va necessitar eficiència productiva i de mà d'obra de qualitat. En resposta a aquestes noves exigències, inicia el procés de reforma escolar amb l'objectiu d'educar i formar treballadors diligents i responsables. La Reforma del 47 va introduir la llibertat d'ensenyament i el dret a l'educació gratuïta de 6 a 11 anys i va definir normes de conducta i d'educació molt estrictes que es mantindran vigents en les escoles fins als anys 80. En els anys 1987 i 1994 comença un procés d'innovació escolar, que continua encara avui, amb una sèrie de propostes de reforma educativa avançades per part del Consell Nacional a l'emperador. Es tracta de propostes que tenen la finalitat de formar una societat informatitzada, tecnològica i global capaç de fer front als requeriments del món del segle XXI. La reforma, a més, remarca la importància del respecte de

l'individu i de la seva creativitat, capacitat considerada fonamental per trobar solucions i donar respostes als reptes proposats per una la societat en ràpida i continua evolució.

1.4.3. EL SISTEMA ESCOLAR JAPONÈS ACTUAL

El sistema escolar actual Japonès es pot resumir amb aquest propòsit: "El procés educatiu s'ha d'enfocar en el ple desenvolupament de la personalitat, amb l'objectiu de formar individus educats en cos i ment, amants de la veritat i de la justícia, que sàpiguen reconèixer la importància i el valor del treball, tinguin un alt sentit de responsabilitat i siguin autònoms i constructors d'una societat pacífica".

Òrgans responsables i avaluació dels resultats

L'Estat assumeix el poder central en l'àmbit de l'educació de les noves generacions basant-se en els valors tradicionals del país. En l'àmbit provincial i municipal, el poder de presa de decisions és limitat. Els consells municipals tens assignades les tasques de direcció i gestió del sistema, assignació de funcions de coordinació, avaluació i control, elecció dels llibres de text i contractació del personal, però sempre actua segons les directives generals de l'estat. Els consells escolars locals, els centres polivalents i l'Ajuntament són encarregats d'organitzar cursos, conferències, programes culturals i esportius, destinats a l'educació extraescolar permanent dels alumnes.

Escoles i serveis

Ja a l'edat de dos anys, els nens han estat acostumats per les seves famílies a ordenar tot el que usen i respectar a la gent, el menjar i els objectes. Tot això passa naturalment: els nens simplement absorbeixen el que ja és un hàbit mental dels adults. Cada escola té el seu propi menjador i, després del dinar, els estudiants solen assistir a classes menys exigents com: art, música, educació física o jardineria. A part el secretari i els professors, no hi ha altres figures professionals a l'escola: des de la primària la neteja de l'escola i els exteriors són responsabilitat de tot el cos estudiantil. Lamentablement al Japó no totes les escoles són públiques. Les famílies prefereixen inscriure els seus fills a escoles privades que garanteixin una bona preparació i un accés més fàcil a escoles secundàries importants i prestigioses. Anar a una bona escola secundària és un excel·lent trampolí per accedir a les millors universitats del país i, per tant, per als millors llocs de treball. Per aconseguir bons resultats, molts estudiants japonesos, des de l'escola primària, assisteixen a classes nocturnes que els mantenen ocupats fins tard. Des de molt joves els alumnes van a l'escola amb transport públic o caminant sense cap problema, ja que la seguretat viària al Japó està a nivells elevats, hi ha molt pocs casos de segrest, violència en general i sempre hi ha algú disposat a ajudar en cas de necessitat.

El sistema escolar ⁵

L'organització escolar al Japó es divideix en 5 etapes educatives:

- La Preescolar no obligatòria (3/ 6 anys)
- L'escola primària obligatòria (6/12 anys)
- L'escola secundària obligatòria (12/15 anys)
- L'escola secundària superior no obligatòria (15/18 anys)
- La Universitat (a partir de 18 anys)

⁵ Per consultar el desplegament del currículum de cada etapa educativa del sistema escolar japonès mirar l'ANNEX 2.

L'educació obligatòria al Japó pot ser pública (gratuïta) o privada (pagada per famílies o entitat privades) i dura 9 anys. En aquest context, ens centrarem més en l'organització de l'escola secundària que és objecte del nostre estudi.

Yo chien - La Preescolar no obligatòria

És voluntària des dels primers mesos fins als 6 anys i es dedica principalment a la cura i l'educació de la primera infància. La gran majoria són privades o semipúbliques; la mensualitat és gratuïta, però els pares han de pagar a part l'import de la matrícula i el material, a més del cost de l'aire condicionat, el menjar i l'uniforme.

Sho gakko - L'escola primària obligatòria

L'educació primària és de caràcter obligatori i gratuït. Els mestres deleguen part de responsabilitat en la gestió de l'aula als mateixos estudiants, de tal manera que tots tenen l'oportunitat d'obtenir experiència en lideratge i desenvolupar la comprensió de la importància de la col·laboració perquè l'aula funcioni sense problemes. Els mestres japonesos rarament reprenen els nens de manera directa; prefereixen guiar la classe de tal manera que els estudiants assumeixen la responsabilitat de corregir la conducta de l'altre. Amb el pas del temps, aquestes rutines permeten que els estudiants es vegin a si mateixos com a responsables del seu propi comportament. El dia en una escola Primària japonesa comença a les 8.30 del matí amb una reunió inicial. Després de 2 hores de classe, hi ha un descans de 20 minuts en el qual els nens esmorzen i surten al pati a jugar. El menjar és a les 12.10, seguit per una pausa de 20 minuts en la qual l'alumnat neteja la seva classe. Aquesta activitat és considerada important per al desenvolupament del caràcter dels nens. A continuació, després de 2 hores de classes a la tarda, el dia acaba amb una reunió final de 10 minuts. A les 15.30 de la tarda, els estudiants assisteixen a clubs escolars organitzats, a classes particulars o tornen a les seves cases.

Un aspecte diferencial és que aquestes assignatures són impartides principalment amb música i molts jocs didàctics que predisposen els alumnes d'una manera diferent enfront de les assignatures com a tals, a més d'estimular-los a perdre la timidesa i ser més oberts. Pràcticament els nens i les nenes aprenen jugant, sempre sota el respecte d'algunes regles de disciplina fonamentals: responsabilitat, cooperació, instrucció, ordre, organització, formació. Darrera de l'educació japonesa s'amaga un procés disciplinari bastant conductista: La metodologia de les 5S. Aquesta metodologia es denomina així perquè es refereix a 5 etapes que comencen amb s (en l'idioma japonès): seiri (arreglar), seiton (ordenar), seiso (netejar), seiketsu (mantenir), shitsuke (disciplina) i pretén millorar les condicions de treball generals, augmentar la qualitat de la producció i generar una cultura educativa de tipus organitzatiu.

Chu gakko - L'escola secundària obligatòria

Si bé és possible, en finalitzar la secundària bàsica, deixar l'escola per a buscar ocupació, menys del 4% ho solen fer. Un 98,1% de l'alumnat entra en l'educació secundària o en algun dels col·legis tecnològics especialitzats. Cada any els estudiants són assignats a una aula amb un màxim de 40 alumnes (la mitjana és de 30). En la seva majoria són classes no segregades en funció de la capacitat dels alumnes, però algunes escoles han posat en marxa un sistema d'aules separades per a classes de matemàtiques i anglès. Són obligatòries les activitats extraescolars, un curs d'educació moral i un programa d'estudis integrats.

Kōtōgakko - L'escola secundària superior no obligatòria

L'assistència a l'escola secundària superior és voluntària encara que la majoria dels graduats de l'escola secundària bàsica ingressen en la superior. El pass a l'educació secundària superior pot tenir diverses

vies, segons l'alumne es vulgui orientar cap a estudis propedèutics o cap a estudis de formació professional. Per a aquells que pretenen seguir amb ensenyaments superiors (universitaris), s'obre la via del Batxillerat, amb una durada de dos anys; aquells que, per contra, es decideixin per formació professional, poden entrar a formar part de cicles de grau mitjà. També els qui es decanten per estudis artístics o esportius, entrenen en l'educació secundària superior en centres generals i específics. Les escoles secundàries superiors s'ordenen en un rànquing precís basat en la seva qualitat acadèmica: en els nivells més alts les escoles d'elit que preparen per als exàmens d'accés a les universitats i generalment són privades o mixtes; a nivells més baixos, les escoles públiques, les professionals i les escoles nocturnes on es preparen els alumnes per al seu accés al món laboral. Entre aquestes escoles hi ha una variabilitat molt àmplia en els currículums, en els objectius i, per tant, en la qualitat de l'ensenyament que s'ofereix. Assistir a una bona escola secundària és fonamental per entrar en una bona universitat i obtenir un bon treball estable i de prestigi.

Són obligatòries les activitats extraescolars i els programes d'estudis integrats. Els estudiants destinats a programes vocacionals especials, segueixen cursos en les seves àrees d'estudi (comerç, arts industrials, agricultura, etc.) dedicant menys temps al programa d'estudis normal que els alumnes comuns. El mòdul de temps de cada classe és de 45 'amb un descans de 15'. No hi ha examen per passar d'un curs a un altre. En els últims anys, amb l'intent de reduir l'apatia dels estudiants i el nombre de fracassos, es van introduir nous models d'educació per respondre millor a les diferents capacitats i interessos de cada estudiant. Un exemple són les escoles secundàries superiors basades en crèdits (un mínim de 80), on la graduació s'aconsegueix sobre la base de l'acumulació de crèdits més que amb la terminació d'un determinat nombre d'anys acadèmics. Aquest sistema permet a l'estudiant d'organitzar-se per poder, al mateix temps, treballar si ho necessita. Un altre nou model d'educació són les escoles de programes integrats, on els estudiants disposen d'una major flexibilitat per a triar optatives sobre la base dels seus interessos i capacitats personals. Per tant, cada escola té la llibertat, dins dels límits establerts per les prerrogatives imperials, d'organitzar cursos segons la seva pròpia discreció. Al final de l'escola secundària l'estudiant ha de fer un examen d'admissió a la universitat anomenat "*shiken jigoku*", és a dir l'infern de l'examen per subratllar-ne l'alta dificultat. Sovint, els estudiants assisteixen a altres centres privats especials per preparar-se a aquest examen final. El fracàs d'un estudiant al Japó és molt mal vist i durament condemnat per la societat; per tant aquest examen representa pels estudiants un moment crític on estan sotmesos a un nivell d'estrès que sovint acaba tràgicament, ja que es registra una alta taxa de suïcidis entre adolescent en relació a aquest esdeveniment.

Daigaku - La universitat

Els estudiants japonesos estan obligats a presentar-se exàmens extremadament difícils amb la finalitat de ser acceptats en una universitat. Les universitats solen ser bastant cares encara que existeixen de públiques. Les universitats nacionals van ser creades originalment pel Govern japonès, però les van reorganitzar en 2004. La reorganització de les universitats en mans de les corporacions universitàries ha generat en les institucions educatives més autonomia i llibertat en assumptes pressupostaris i administratius, encara que segueixen sent públiques i estan adherides a les normes nacionals. Les universitats privades constitueixen al voltant del 80% de totes les institucions del Japó i són creades per les empreses educatives. Altres institucions són els col·legis universitaris i els instituts de formació especialitzada on els estudiants japonesos tenen l'oportunitat de preparar-se per treballar. Aquests programes solen durar menys temps que les carreres universitàries i són més econòmics.

1.4.4. EL PROFESSORAT

Responsabilitats

El professor Japonès és respectat sense excepció per tots, alumnes, famílies i societat. El preu d'aquesta estimació és però molt alt, ja que el cos docent és sotmès a un treball estressant a causa de l'elevat nombre d'estudiants per classe, els programes didàctics rígids i desafiants a realitzar i les altres tasques extraescolars a les quals són obligats a participar fora del seu horari de treball. Segons l'estudi TALIS (Teaching and Learning International Survey) realitzat sobre el professorat de secundària en 34 països i territoris (al Japó, entre febrer i març de 2013) per l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), el Japó és el país en el qual els professors treballen més hores. Són especialment les activitats extracurriculars (anomenades bukatsudō) les que allarguen els horaris de treball. No obstant es tracti d'activitats voluntàries, la realitat és molt diferent, perquè les escoles obliguen a tots els alumnes participar-hi i, en conseqüència, tots els professors han de fer de monitors. Les activitats d'aquest tipus, per moltes hores que s'estenguin fora de les hores lectives obligatòries, no preveuen cap retribució econòmica adjunta per als professors, que es troben obligats a fer un treball extra i pràcticament gratis.⁶

La formació

Els professors d'educació primària i secundària es formen principalment en col·legis superiors (centres de formació professional) i universitats acreditades pel MEXT (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology). No hi ha diferència de formació entre els professors d'educació secundària i primària, tots reben la mateixa formació, integrada de continguts específics i continguts pedagògics. El consell municipal d'Educació és el responsable d'anomenar als professors dels centres de la seva jurisdicció. Una vegada que un professor entra a treballar passa un any de prova i comença la seva formació contínua. A més del primer any de pràctica, ha de participar en cursos formatius en els altres professors. Cada 5, 10, 15 anys de servei, la formació és obligatòria i gratuïta. Hi ha centres especialitzats en 47 especialitats diferents on els docents es formen per períodes d'una setmana mínim i màxim 45 dies. Durant aquest període són substituïts per col·legues del departament, de l'equip docent. És freqüent que els docents s'observin fent lliçons mútuament i comparteixen suggeriments metodològics o de recursos per a introduir millores en la seva pràctica docent. Gràcies al prestigi de la professió i a l'alta retribució mensual (més o menys 4000 euros), hi ha molts aspirants a la professió de docent, encara que convertir-se en un professor de secundària al Japó és extremadament difícil arrel de les qualificacions requerides i l'estricta selecció. Només els més preparats aconseguixen ser docents i per això la Nació compta amb un dels cossos de professorat millor preparats al món.

Criteris d'avaluació de l'alumnat

L'esforç és essencial i la competitivitat és alta. La societat japonesa considera que l'èxit no depèn de les habilitats o la intel·ligència, sinó que s'aconsegueix amb esforç. Això s'aplica també a l'àmbit escolar. Els exàmens que permeten accedir a les millors escoles de secundària superior i a les universitats més prestigioses són difícils. Durant tot l'any el professor supervisa el treball de l'estudiant cada moment. S'apliquen proves escrites a partir de tercer curs de secundària, elaborades pel docent de matèria. L'avaluació d'exàmens i proves s'expressa en centenes, ja que això permet qualificacions més precises entre els estudiants. Els professors solen fer públiques les qualificacions a classe, per tal de fomentar l'estudi i animar la competició entre els alumnes sense considerar que això provoca un estrès

⁶ Per consultar el gràfic que mostra la quantitat d'hores invertides per setmana pels professors en activitats extracurriculars en diferents països mirar l'ANNEX 1.

considerable en l'alumnat perquè el fracàs escolar és vist com una derrota irreparable. Al Japó s'estudia moltes hores i els deures són habituals. Tant els alumnes de l'escola primària com els de secundària inferior i superior han de fer tasques diàriament.

1.4.5. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES

Al Japó l'interès s'enfoca en els resultats i el procés d'aprenentatge es basa fonamentalment en l'assimilació mnemònica dels continguts. La interacció dialògica amb el professor és gairebé inexistente; les preguntes o intervencions dels alumnes es consideren "privades" i no és educat interrompre el professor.

Aprenentatge Cooperatiu

El treball en equip es premia a l'aula, on els alumnes que destaquen ajuden a aquells amb més dificultats. Generalment es tracta de grups de dos, tradicionalment una noia i un noi.

Aprenentatge Individualitzat

El professor té al seu abast diferents eines i possibilitats per a donar suport als estudiants amb problemes d'aprenentatge (des d'atenció personalitzada a l'aula fins a classes extraescolars). Però, a més, aquesta implicació transcendeix les parets de l'aula, ja que els pares tenen la responsabilitat i el deure social de donar suport a l'educació dels seus fills a casa i recórrer a ajuda professional quan sigui necessari. De fet, el fracàs del nen en l'àmbit escolar es considera també un fracàs del seu entorn familiar. La comunicació entre docents i pares és constant i individualitzada.

Aprenentatge basat en problemes

En les activitats del docent s'inclou una sèrie de preguntes, que ell va realitzant a través de la seva lliçó, amb el propòsit de generar coneixement en els estudiants. Entre les preguntes més freqüents que es realitzen estan: per què? Hi ha una altra forma de realitzar l'exercici? Què has après? Per què és important? Com utilitzaria aquest concepte en la vida quotidiana? Aquest procés d'ensenyament, centrat endesenvolupar habilitats i destreses per a la solució de problemes de la vida real, fomenta el fet de poder trobar diferents camins per a la solució d'un problema específic.

Autoaprenentatge

A través dels deures diaris i les activitats de recerca s'estimula la participació activa dels estudiants, reforçant la capacitat d'aprendre de manera autònoma.

1.5. EL SISTEMA EDUCATIU ESTADOUNIDENC

<i>Capital:</i>	<i>Washington</i>
<i>Superfície:</i>	<i>9 371 219 Km²</i>
<i>Població:</i>	<i>325 719 178 Hab.</i>
<i>Densitat:</i>	<i>34,76 Hab./Km²</i>
<i>Idioma oficial:</i>	<i>No hi ha idiomes oficials. Predominen l'Anglès i el Castellà.</i>
<i>Moneda actual:</i>	<i>Dollar estatunidenc</i>
<i>Religió:</i>	<i>Cristiana protestant</i>
<i>Govern:</i>	<i>República Federal</i>

Els EUA estan en les primeres posicions en el rànquing estipulat per PISA (Programme for International Student Assessment), que ha verificat les competències de les persones de 15 anys en matèria de lectura, matemàtiques i ciència i tecnologia on aconsegueix resultats superiors a la mitjana. A més destaquen, respecte a altres països, per altres aspectes del benestar: La renda per càpita, l'ocupació, l'estat de salut, el compromís civil, la qualitat ambiental.

1.5.1. TERRITORI, ECONOMIA I CULTURA

Les 13 franges de la bandera americana representen les 13 colònies del seu origen; els seus colors representen la seva història i simbolitzen respectivament els valors de referència del poble: el vermell el coratge, el blanc la innocència, el blau la justícia. La immigració al territori nord-americà va començar des de l'Àsia en el Paleolític i va seguir amb els europeus des del 1600 fins a la independència de Gran Bretanya. En el 1787 va sorgir la Constitució nord-americana, basada en les esmenes de la "Declaració dels drets humans fonamentals", que representa un primer acte d'emancipació i a la que va seguir la Guerra Civil i les protestes per l'abolició de l'esclavitud dels negres. Des de l'inici de la Primera Guerra Mundial, els Estats Units estan en un continu desenvolupament econòmic, gràcies a les nombroses innovacions tecnològiques (ràdio, telèfon, electricitat), el creixement de la indústria de l'automòbil i dels sectors del petroli i de la construcció. Fins a la crisi del 1929, va mantenir la supremacia econòmica a escala mundial. No és estrany, doncs, que amb el col·lapse de Wall Street del 1929 començà una severa crisi econòmica que es reflectí a nivell internacional. Amb la victòria de la Segona Guerra Mundial, els EUA es van confirmar novament com a "superpotència" mundial; en l'àmbit econòmic passa per una temporada de benestar, que és coneguda amb el nom de "miracle econòmic americà dels anys 60". Les coses tornen a complicar-se en els anys 70, quan Amèrica després de la derrota a Vietnam, es va involucrar en la "Guerra Freda" amb Rússia i va sofrir la crisi energètica del 1973. Avui els EUA continuen sent un punt de referència mundial des de diferents punts de vista: econòmic, militar i polític. En l'àmbit social és format per una barreja d'ètnies i religions: indis, afroamericans, jueus, àrabs, protestants... El nombre d'immigrants provinents d'europa, actualment ha estat superat pels immigrants provinents de l'Àsia i d'Amèrica Llatina. Encara que la varietat ètnica és una característica del poble nord-americà, la incidència del fenomen causa diferències socials considerables i tensions: són freqüents fenòmens discriminatoris, episodis de xenofòbia i atacs terroristes. Aquest trastorn social, no compromet els valors d'unitat i lleialtat nacional que el país conserva intactes i consagra simbòlicament cada dia a través de la salutació a la bandera, al principi i al final de qualsevol activitat institucional pública. El principi nacional de llibertat individual i el valor social de l'individu va generar la idea d'èxit personal i l'esperit competitiu en ocupar posicions de prestigi en tots els camps. L'ambivalència entre la dimensió personal i la col·lectiva va fomentar el desenvolupament de la investigació científica en els àmbits de la sociologia, la psicologia i l'educació, i això va convertir EUA en precursor i difusor de noves idees i mètodes. El seu territori és extens i variat, amb abundància de recursos hidràulics, minerals i energètics. Aquestes característiques han afavorit l'agricultura, la cria de bestiar i la consolidació del sector industrial en els màxims nivells de producció. Les inversions d'avantguarda són en el camp de la investigació científica, electrònica, informàtica i aeronàutica. La indústria i el comerç d'armes s'han ampliat considerablement i representen un alt percentatge de l'economia del país. El sector de l'enginyeria nuclear està al capdavant de l'eficiència. El desenvolupament de les arts i la literatura, el dels mitjans de comunicació, el cinema i l'entreteniment, han donat fama internacional als Estats Units però, d'altra banda, la potent producció industrial i el

màrqueting publicitari, van difondre un estil de vida propi de la societat nord-americana caracteritzada pel consumisme massiu.

1.5.2. EL MARC POLÍTIC

A diferència de la majoria dels estats europeus, on els sistemes educatius tenen un cert grau de control centralitzat, els Estats Units semblen abolir la centralització. El seu sistema educatiu és un exemple de descentralització extrema. No existeix un ordenament general en referència a l'educació; l'administració de l'educació escolar és delegada a cada estat. Les directrius són decidides per la Junta d'Educació de l'Estat, els membres de la qual, elegits pels ciutadans, nomenen el Superintendent d'Escoles. Les decisions del Consell Estatal d'Educació són aplicades localment pel Consell Escolar Local, responsable de la política i dels programes escolars. Dintre del programa constitucional de cada estat, doncs, hi ha ordenances específiques en tema d'educació que es refereixen a l'organització, l'administració i el finançament. Les arrels històriques d'aquest enfocament es poden trobar en el moviment de les escoles comunes (common schools) de principis del segle XIX: escoles bàsiques dissenyades per satisfer les necessitats educatives d'àrees molt limitades. Els finançaments i l'organització d'aquestes escoles depenien totalment dels contribuents locals. Encara avui el districte local és responsable de trobar la part més important dels fons necessaris per al manteniment de les escoles, mitjançant impostos locals (normalment impostos sobre la propietat), mentre l'estat només intervé per integrar aquests fons, no és la font econòmica principal. La solució a molts dels problemes de l'escola és delegada a les estructures locals o als òrgans de govern dels diferents districtes escolars. Aquestes responsabilitats, que són bastant extenses però delimitades per les legislatures estatals, normalment inclouen: decisions relatives a l'organització de les escoles presents al districte; construcció i manteniment d'instal·lacions escolars; contractació de personal administratiu i docent; definició de directives polítiques i administratives; enfocaments didàctics de les escoles; poder de presa de decisions sobre la fiscalitat dels residents del districte. Els desavantatges de no tenir una organització centralitzada són múltiples, sobretot quan les prerrogatives dels districtes es superposen amb les dels municipis. Aquestes superposicions d'interessos, requereixen un major esforç de comunicació i cooperació que sovint falta.

Reformes

Com que als Estats Units no hi ha un sistema educatiu nacional cada districte escull els seus. Per tant, els requisits per accedir a les escoles i els resultats d'aprenentatge aconseguits varien considerablement entre ells. El president Bush va provar d'omplir aquest desequilibri per primera vegada en el 2002, amb la reforma "no child left behind" (cap nen es deixarà enrere), que tenia com objectiu millorar la qualitat de l'educació pública dels estudiants desfavorits o de les minories ètniques mitjançant la revisió de les directives per a l'aprenentatge de matemàtiques i anglès des de la guarderia fins a la secundària superior. Posteriorment, l'any 2015 el president Obama va imposar proves estandarditzades obligatòries per a l'avaluació escolar a canvi de donacions de fons federals amb el programa "*Common Core State Standard*" (normes bàsiques comunes de l'Estat). Les escoles que no assoleixen el nivell estàndard de rendiment escolars penalitzen amb la reducció del finançament, la substitució del personal docent i directiu i la introducció forçada de nous mètodes d'ensenyament. Actualment, l'administració de Trump està perfilant una nova reforma escolar, ja que, a partir dels últims resultats de PISA, els Estats Units, tot i que inverteixen més en tema d'instrucció respecte als països que es troben als vèrtexs del rànquing, es troba en el 23è lloc per què fa la lectura, al 25è en ciència i al 40è en matemàtiques.

1.5.3. EL SISTEMA ESCOLAR ESTATUNIDENC ACTUAL

Òrgans responsables i avaluació dels resultats

Hem vist com la Comissió Escolar Estatal decideix les línies programàtiques de les escoles i les comissions del districte escolar són responsables d'implementar-les localment. Per tant, no hi ha programes o exàmens nacionals. Només hi ha una prova nacional que es diu "NAEP" (*The National Assessment of Educational Progress*), que cada escola ha de realitzar cada 4 anys. L'avaluació de NAEP cobreix diferents matèries: matemàtica, lectura, ciències i escriptura, i mesura el rendiment acadèmic dels estudiants dels Estats Units de 9, 13 i 17 anys. El control i l'avaluació de les escoles privades el porta a terme l'Associació NAIS (*National Association of Independent Schools*), amb un criteri similar.

Escoles i serveis

Com a regla general, l'ensenyament als Estats Units es divideix en dos tipus: públic i privat. Un 88% dels estudiants assisteixen a col·legis públics, mentre que el 9% prefereix col·legis privats i un 3% s'educa a casa de forma controlada per agents externs. L'educació pública als Estats Units és de lliure accés i gratuïta per a la població i de caràcter obligatori fins als graus de secundària (18 anys). La part més important del finançament de les escoles públiques prové dels impostos sobre la propietat local i dels fons estatals. Una altra modalitat són les escoles xàrter, que reben fons dels contribuents però no estan subjectes als seus districtes escolars, ja que estableixen les seves pròpies polítiques educatives sota la supervisió de juntes de govern independents i tenen més flexibilitat. A diferència de les escoles públiques, que accepten estudiants que viuen dins de cert radi de proximitat, les escoles xàrter poden rebre estudiants de qualsevol zona del districte escolar i no poden negar l'ingrés a estudiants amb necessitats especials (per exemple aquells que no parlen anglès).

Les escoles privades, a més que meritocràtiques i d'alta eficiència, són molt costoses, ja que compten amb el suport de les quotes familiars, de donacions privades i fons locals. Els col·legis privats, a més de ser selectius en l'admissió d'estudiants i en la contractació dels professors, ofereixen currículums d'alta qualitat, varietat de serveis, eficiència d'estructures i d'equipaments. S'ha de reflexionar però en el fet que la llibertat d'elecció entre una escola pública i privada està condicionada per la renda de les famílies, el parentiu (fills d'alumnes o de personal directiu) i per les donacions. Això va fomentar la idea de l'escola com a negoci, augmenta la bretxa sociocultural entre els estudiants i la desestabilització de la cultura democràtica d'escola obligatòria.

El sistema escolar ⁷

L'organització escolar Estatunidenc es divideix en 5 etapes educatives:

- La Preescolar no obligatòria (fins a 5 anys)
- L'escola primària obligatòria (5/11 anys)
- L'escola secundària inferior obligatòria (11/14 anys)
- L'escola secundària superior obligatòria (14/18 anys)
- La universitat (a partir de 18 anys).

Degut el sistema pluralista altament descentralitzat, no hi ha un currículum nacional igual per a tots; per tant, les mateixes escoles, estableixen les normes i els continguts que han d'aprendre els alumnes. Es poden identificar però uns objectius comuns a totes les escoles: el desenvolupament de les

⁷Per consultar el desplegament del currículum de cada etapa educativa del sistema escolar estatunidenc mirar l'ANNEX 2.

competències bàsiques, de la creativitat i de l'expressió personal amb la finalitat d'aconseguir una major integració social. En aquest context, ens centrarem més en l'organització de l'escola secundària inferior i superior que és objecte del nostre estudi.

Nursery School e Pre Kindergarten - La Preescolar

Poden ser públiques, religioses, privades o cooperatives. No són obligatòries, l'accés no està garantit per a tots, les places públiques s'omplen ràpidament i les privades són cares i molt selectives. S'adopten mètodes d'ensenyament especialitzats pel desenvolupament d'habilitats de coordinació motora, interacció interpersonal i dels primers aspectes formals de la lectura i l'escriptura. Hi ha moltes activitats lúdiques i artístiques.

Elementary School - Escola Primària obligatòria

Les classes oscil·len entre 20 i 30 estudiants. Els temes d'estudi i llibres de text són decidits pels districtes encara que en tots els districtes. El pla d'estudis varia segons els objectius de les escoles. En molts districtes es realitzen exàmens d'admissió per determinar si l'estudiant està preparat per passar a l'any següent.

Middle School/ High School- Escola secundària obligatòria

L'educació secundària dels EUA consta de sis cursos acadèmics. Generalment els graus setè, vuitè i novè són considerats com a escola mitjana, *Middle School*, i els graus desè, onzè i dosè són cridats pròpiament com *High School*. Els dos tipus d'escoles sovint es troben en el mateix edifici. Les escoles secundàries ofereixen una àmplia selecció d'assignatures que els estudiants poden triar en concordança amb la seva futura admissió al Col·legi, a la Universitat o a la seva carrera professional. Els cursos que s'ofereixen, varien en els diferents estats i districtes. Des del primer any d'escola secundària, nois i noies reben orientació per planificar les seves carreres i triar les assignatures més adequades per als seus estudis. Els estudiants de secundària han de triar una especialització en el seu currículum escolar per a un nombre determinat d'anys o semestres. Els joves que volen anar al col·legi o a la universitat trien cursos més acadèmics com biologia, química i física, matemàtiques aplicades, llengües estrangeres, literatura anglesa avançada, escriptura, ciències socials; altres cursos d'impremta humanística que es poden triar són l'art del diàleg, el teatre, el disseny web, l'escriptura creativa, la cuina i la jardineria.

Moltes escoles ofereixen lliçons addicionals d'anglès (amb un cost addicional) a la tarda o com a part integral del currículum escolar escollit. Si no s'aprova un curs, l'any no es repeteix, però l'any següent s'ha de seguir el curs de nivell anterior i el curs del nivell següent. A moltes escoles secundàries és possible seguir cursos especialitzats (AP), fonamentals per a l'ingrés al Col·legi. Molt requerit és L'IB *International Baccalaureate*, un títol internacional reconegut per les universitats de tot el món. A més del currículum, l'alumne ha de triar obligatòriament entre múltiples activitats extraescolars (cor, banda, teatre, dansa, consell d'estudiants, diaris escolars, fotografia, cinema ...). Totes les activitats addicionals afecten la valoració final de l'estudiant, així com les absències. La tarifa per als estudiants que assisteixen a escoles secundàries privades és de 30.000\$ a l'any mitjana de i pot superar els 60.000\$ per a aquells que escullen viure en les boarding school amb pensió i l'allotjament inclosos. Aquest tipus d'escoles permeten un accés preferent a les universitats més prestigioses. Les lliçons són de les 8.00 del matí a les 14.30 de la tarda, 5 dies per setmana; Cada lliçó dura 50' amb 10' que, en realitat, no són reservats al descans, sinó pel canvi d'aula i del material que es conserva en els armaris dels passadissos, ja que, cada matèria té la seva pròpia aula assignada i equipada. Com que la majoria de

les assignatures són opcionals, en cada aula hi ha alumnes diferents. A la tarda els estudiants es reuneixen en grups per a activitats extracurriculars, principalment esportives, artístiques i pràctiques.

College/University - Universitat

Els estudiants americans, després d'haver deixat l'escola secundària amb un diploma genèric, per especialitzar-se i obtenir un *Associate Degree* (diploma universitari) o un *Bachelor Degree* (Llicència) en una disciplina específica, tenen dues possibilitats: el *College* o la *University*. Sovint es confon el *College* amb la *University* encara que les dues institucions tenen diferències substancials, sobretot pel que fa a la seva dimensió. Els *College* són entitats més petites que ofereixen programes biennals per l'obtenció d'un Certificat *Undergrade*. Per obtenir un títol superior s'ha de terminar la *University*.

La *University*: ofereix programes d'estudis superiors més amplis, generalment de 4 anys, i és escollida per aquells que volen continuar els seus estudis accedint després a un màster o a un doctorat. Els primers dos anys són comuns a totes les branques d'estudi, mentre que els dos anys addicionals serveixen per especialitzar-se en un camp de preferència i permeten finalment l'obtenció del títol de *Bachelor Degree* (Llicenciat). Un cop fora de la Universitat, es pot accedir al nivell de *Graduate* completant els estudis amb postgraus de formació universitària, distingit entre màster i doctorat. Els termes *Undergraduate* i *Graduate* es solen confondre: el primer es refereix a programes de llicenciatura i el segon a programes de Màster i Doctorats.

1.5.4. EL PROFESSORAT

Responsabilitats

La professionalitat del professor s'aconsegueix a través del màster en educació centrat en els aspectes pedagògics de l'ensenyament, amb l'obligació d'habilitació pràctica oferida pels col·legis i les universitats; els exàmens de qualificació es fan anualment i són establerts pels òrgans de govern de l'Estat. Després de tres anys d'ensenyament al mateix institut, el professor pot passar a ser indefinit només si té avaluacions excel·lents. Els salaris varien segons l'Estat i el perfil del professor; la mitjana és de 55.000 dòlars anuals durant 60 hores setmanals; és pagat cada dues setmanes i no rep pagament durant les vacances d'estiu.

La formació continua

La formació és obligatòria durant un mínim de 25 hores a l'any i és a càrrec del mateix professor. En total, un professor de secundària té 15 dies de permís per malaltia a l'any i 3 dies de lliure elecció. Els suplents es paguen per dia. Els professors es sotmeten a una avaluació periòdica severa i poden ser penalitzats si no superen aquestes proves d'avaluació imposades pel sistema.

Criteris d'avaluació de l'alumnat

L'escala d'avaluació és mitjançant lletres (A, B, C, D, E, F), de les quals la "A" es correspon a una qualificació de 100. Per ser aprovat, es requereix un rendiment escolar més enllà de la C, que es correspon a la suficiència. A mitjan any, hi ha un examen parcial sobre tot el programa realitzat fins a aquell moment i, al final de l'any, els exàmens finals que es basen en tot el programa de l'any i són obligatoris per als estudiants que tenen una mitjana inferior al suficient i per a aquells que han registrat un nombre considerable d'absències. Les proves d'avaluació a l'aula a secundària generalment tenen una freqüència setmanal i poden ser tests de resposta múltiple, assaigs d'escriptura o demostracions pràctiques i verbals, a discreció del professor o d'acord amb el tema. El sistema d'avaluació estatunidenc s'estructura per puntuacions; només identifica allò que es pot

mesurar fàcilment, descuidant altres elements importants que són difícils de quantificar perquè pertanyen a l'esfera subjectiva, com: la capacitat de socialitzar i cooperar, la percepció de si mateix i del món, la curiositat, l'atenció, el sentit de la responsabilitat, l'ètica personal, l'empatia, el talent, ... Tots elements importants en definir els resultats d'aprenentatge de l'alumne en la seva totalitat i singularitat.

1.5.5. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES

La globalització, la irrupció tecnològica i les noves generacions estan darrere de les necessitats de canvi en temes d'educació i ensenyament que afecten a totes les escoles. Els EUA van ser considerats com a un model de referència pel que es refereix a la innovació escolar, ja que és uns dels països que més va invertir en tema d'educació oferint interessants perspectives de reflexió. Encara que l'aplicació de la teoria resulta difícil en una realitat tan complexa com l'estatunidenca, sovint va resultar eficaç en països menys complexos com, per exemple, Finlàndia. La taxonomia del psicopedagog americà Benjamin Bloom, la metodologia del *problem solving* de l'americà R. M. Gagné, la teoria de les intel·ligències múltiples del psicòleg americà Howard Gardner, el model *Flipped Classroom* popularitzat per Jonathan Bergman i Aarom Sams, docents de l'Institut Woodland Park en Colorado, són alguns exemples de l'àmplia cultura pedagògica nord-americana que s'ha difós també a Europa. A més, als EUA recentment han nascut escoles de matriu innovadora que val la pena conèixer i estudiar: un exemple és l'institut *High Tech High* de Sant Diego, que fa de la metodologia de l'aprenentatge basat en projectes el seu principal objectiu i proposa un concepte d'escola totalment nou, on no hi ha divisions en hores, matèries i espais. El sistema nord-americà insisteix fermament en el desenvolupament de la creativitat i de l'expressió personal amb l'objectiu de resoldre el problema de la integració social. Els mètodes més aplicats a les escoles, condueixen a un aprenentatge actiu i constructiu i al desenvolupament de la capacitat de conversar i treballar en grup, sense però descuidar la importància d'aprendre a ser autònom.

Didàctica per Competències

La primera teorització sobre el tema de les competències va ser elaborada pel psicòleg americà David McClelland, en el context de la psicologia organitzativa. En el 1973 McClelland va introduir el terme de competència sobre l'oportunitat d'utilitzar, en el mercat laboral per a la selecció del personal, una avaluació per competències dels candidats en lloc de les proves d'intel·ligència. Això després d'haver demostrat, a través de les seves recerques, que l'èxit d'un treballador no depèn solament de la seva intel·ligència. A partir d'aquí, el concepte de competència va ser àmpliament estudiat i va ser introduït en l'àmbit educatiu. Avui en dia, ensenyar per competències significa renunciar a una concepció estàtica i sectorial de les disciplines per abraçar una didàctica activa en la qual l'alumne pot desenvolupar múltiples habilitats i adquirir un domini més complet dels continguts apresos.

Aprenentatge Cooperatiu

La didàctica per competències crea connexions i participacions i requereix el treball cooperatiu, mitjançant el qual els estudiants experimenten l'autoestima i la confiança en els altres.

Problem solving

El *problem solving* és una metodologia basada en un procés lògic consistent en fases en les quals es pot utilitzar la creativitat, la intuïció i l'experiència per trobar maneres alternatives de solucionar un problema determinat.

La metodologia del debat

En l'educació nord americana es dóna especial importància a saber dialogar per fomentar la integració social. El debat, de fet, estimula els joves a comparar-se, a investigar els pros i els contres d'una tesi en particular, a saber escoltar l'altre i aprendre a acceptar opinions diferents.

Flash cards

És molt freqüent, entre estudiants estatunidencs, l'ús de les *Flash cards* per anotar i memoritzar els conceptes més importants d'una lliçó com, per exemple, definicions, dates i fórmules. Es tracta de trossos de paper on escriure d'una banda les preguntes i de l'altra les respostes, fins crear una mena de qüestionari personal. És una tècnica d'aprenentatge útil sobretot per preparar-se a una prova o a un examen i es pot realitzar individualment o en grup.

Flipped Classroom

Una metodologia que optimitza el temps escolar mitjançant l'ús d'aplicacions informàtiques i fa que l'aprenentatge sigui més pràctic i flexible. Els alumnes miren vídeos explicatius a casa amb els seus propis ritmes d'atenció i, a l'aula, fan els deures en petits grups. El professor organitza, controla, dóna suport, observa, fomenta la creativitat. A la pràctica, personalitza l'aprenentatge.

PART 2

EL SISTEMA ESCOLAR ESPANYOL EN LA COMPARACIÓ INTERNACIONAL

2.1. EL SISTEMA EDUCATIU ESPANYOL

<i>Capital:</i>	<i>Madrid</i>
<i>Superfície:</i>	<i>505 941 Km²</i>
<i>Població:</i>	<i>46 401 053 Hab.</i>
<i>Densitat:</i>	<i>91,71 Hab./Km²</i>
<i>Idioma oficial:</i>	<i>Castellà i cooficials: Català, Basc, Gallec</i>
<i>Moneda actual:</i>	<i>Euro</i>
<i>Religió:</i>	<i>Catòlica (80%). Agnòstics i Ateus (20%)</i>
<i>Govern:</i>	<i>Monarquia constitucional</i>

Espanya se situa per sobre de la mitjana de l'OCDE en l'equilibri entre la vida laboral i privada, l'habitatge, l'estat de salut, les relacions socials i la seguretat personal, se situa per sota de la mitjana en termes de la renda per càpita i benestar personal, compromís civil, qualitat ambiental i ocupació. El 58% dels adults té formació secundària superior (la mitjana de l'OCDE és el 74%). L'estudiant va tenir una puntuació mitjana de 491 punts en les proves de les competències bàsiques de PISA 2015 (la puntuació límit per arribar a mitjana és de 486 punts). Una particularitat del sistema educatiu espanyol és que representa una de les realitats més desenvolupades en termes de polítiques d'inclusió; malgrat l'elevat percentatge d'immigrants, no hi ha episodis xenòfobs i per aquest motiu Espanya va rebre un reconeixement a Estrasburg el 2018.

2.1.1. TERRITORI, ECONOMIA I CULTURA

Originàriament Espanya va ser habitada per diferents poblacions: ibers, celtas, bascos, fenicis, cartaginesos, romànics, islàmics, visigots i bizantins. Després del 1492, va ser el punt de contacte entre dos mons durant un segle: Amèrica i Europa. Va ser desestabilitzada políticament algunes vegades per diversos grups polítics, liberals i reaccionaris i debilitada per les guerres independentistes, les guerres internes i la guerra civil del 1936. Després de la dictadura militar de Franco, es va establir la monarquia parlamentària l'any 1975 i la Constitució es va emetre l'any 1978. El país està separat de la resta d'Europa pels Pirineus i ocupat en gran part per l'altiplà de la Meseta que s'estén fins a les regions costaneres i els rius. La península inclou dos arxipèlags (les Illes Canàries a l'Atlàntic i les Balears a la Mediterrània) i està separada del continent Àfrica per l'estret de Gibraltar. La varietat del paisatge, el clima (atlàntic continental i mediterrani), la riquesa de recursos minerals i la fauna marina han afavorit la seva riquesa productiva malgrat que el país depengui del subministrament de petroli estranger. Les activitats econòmiques inclouen els tres sectors de producció: primari, secundari i terciari. Les majors fonts de produccions del sector primari són: la producció de fusta i suro, la producció agrícola de vins, oli i fruites i verdures, la ramaderia d'ovelles i de bestiar i la pesca. Els recursos minerals (ferro, zinc i plom) i el sector industrial (alimentació, ferro i acer, automoció, cautxú, tèxtil, fabricació de productes químics, ...) són a l'arrel del desenvolupament econòmic en el sector productiu secundari. La valorització del patrimoni arquitectònic, artístic i cultural ha animat el sector turístic i el comerç nacional i internacional amb la consegüent expansió de la xarxa viària i ferroviària a gran velocitat que, avui, és una de les més extenses d'Europa. Avui l'economia espanyola està en creixement, el PIB ha arribat a un màxim del 13% i la desocupació ha caigut fins al 14%. L'expansió del mercat digital, informàtic i de les telecomunicacions obren noves perspectives de desenvolupament econòmic. El poble espanyol va demostrar diverses vegades estar a l'avantguarda en l'expressió dels drets individuals i comunitaris. Va legislar deu anys per davant del Consell d'Europa contra la violència de gènere i a favor del dret al matrimoni homosexual; van ser els primers a legalitzar la llibertat d'adopció de les parelles

homosexuals i en la concepció assistida. La modernitat i la tradició conviuen als barris de les ciutats espanyoles i als centres socials i culturals que els donen suport.

2.1.2. EL MARC POLÍTIC

El sistema educatiu espanyol té com a objectiu principal aconseguir el ple desenvolupament de la personalitat de l'alumne respectant els valors de llibertat personal, responsabilitat, convivència pacífica i democràtica. Espanya, multicultural i multilingüe, té un model descentralitzat de gestió i administració del sistema educatiu.

Reformes ⁸

Després de la caiguda del franquisme va començar un procés de reforma escolar. El procés va continuar, en els anys següents, amb intensos treballs d'investigació i experimentació i va portar a la promulgació de la primera llei de reforma radical l'any 1990, la LOGSE (Llei orgànica general del sistema educatiu). La LOGSE va excloure el fracàs escolar a l'escola obligatòria, ja que implementa la novetat que cada estudiant ha de tenir un currículum centrat en el seu propi nivell d'aprenentatge. L'educació pública és obligatòria i gratuïta fins als 16 anys.

L'any 2006 la LOE (Llei Orgànica d'Educació) substitueix la LOGSE. La LOE estableix la programació per competències, incrementa la càrrega horària reservada a formació i orientació laboral, introdueix la llengua anglesa, introdueix matèries optatives a l'ESO i canvia el batxillerat de 5 a 3 àmbits, Arts, Ciències i Tecnologia, Humanitats i Ciències Socials. Finalment la LOMCE (Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa) del 2013 defineix la qualitat i l'equitat com els principis bàsics de l'educació i estableix la importància de la col·laboració de tota la comunitat educativa en els aspectes fonamentals de la programació, organització, funcionament i avaluació de les escoles.

La reforma del sistema educatiu a l'Estat Espanyol va ser necessària principalment per tres raons: l'adaptació del sistema a un estat democràtic, el dret a l'educació participativa i la necessitat d'un nou sistema educatiu que compensi les desigualtats personals i socials. El procés de reforma del sistema educatiu de l'Estat Espanyol es va dur a terme paral·lelament a l'aparició de les directives Europees⁹ en educació, emeses a partir dels documents sobre educació de l'OCDE, que proposa les competències clau (Key Competences) i les estratègies educatives de tots els països membres de la UE. L'Estat espanyol va integrar i desenvolupar les directives europees a través dels programes nacionals de reforma (PNR).

2.1.3. EL SISTEMA ESCOLAR ESPANYOL ACTUAL

Òrgans responsables i avaluació dels resultats

Les responsabilitats es distribueixen entre el Consell escolar estatal, les comunitats autònomes i els municipis. El MEFP (Ministeri d'Educació Professional), tracta l'organització general del sistema, la definició del currículum en els seus elements essencials, la cooperació internacional, la investigació, el control i l'avaluació del sistema i la seva correcta aplicació. L'organisme estatal INCE (Institut Nacional de Qualitat i Avaluació) és l'encarregat d'avaluar el sistema educatiu en col·laboració amb les comunitats autònomes. L'avaluació es considera indispensable per millorar la qualitat i l'equitat de l'educació. Els

⁸ Dades obtingudes dels apunts de l'assignatura 410102 - Organització escolar: contextos educatius i participació del Màster de Formació del Professorat de Secundària.

⁹ Per més informacions mirar la pàgina: https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_es

departaments d'educació de les comunitats autònomes tenen la responsabilitat administrativa de les seves àrees de competència, l'organització de les institucions locals, la gestió del personal, la planificació de projectes educatius i el finançament. A més, cada comunitat autònoma té un percentatge d'autonomia en la definició del currículum. Les administracions locals són responsables de les estructures i el manteniment de les escoles, de la planificació d'activitats addicionals i extraescolars. L'avaluació s'orienta a l'adaptació permanent del sistema educatiu a les necessitats de la societat i a les necessitats educatives i de la qualitat de l'educació. Els inspectors d'educació són responsables de: dur a terme una avaluació exhaustiva i sistemàtica de les escoles; realitzar activitats d'informació i orientació adreçades als diferents actors de la comunitat educativa i col·laborar en el procés de reforma educativa.

Escoles i serveis

A la majoria de les comunitats hi ha professionals que treballen per acollir estudiants immigrants, com mediadors i intèrprets culturals per facilitar la comunicació entre els estudiants, les seves famílies i l'escola. Les estratègies d'aprenentatge i, més generalment, les estratègies de socialització de l'escola s'han de dissenyar i planificar tenint en compte la diversitat cultural per tal que esdevingui una força i no un obstacle. Un servei que a Catalunya ha funcionat per assegurar la integració escolar dels estudiants estrangers és l'aula d'acollida.

Els centres educatius a Espanya són de 3 tipus: públics, concertats i privats. La diferència principal entre ells està en el percentatge de finançaments públics que reben: Els centres privats reben un 52% de finançament públic i, els concertats un 70%. Les escoles privades que mantenen total llibertat d'elecció en els criteris d'admissió dels estudiants i en l'aplicació dels plans d'estudis no reben subvencions.¹⁰

El sistema escolar ¹¹

L'organització escolar Espanyola es divideix en 5 etapes educatives:

- La Educació Infantil no obligatòria (0/6 anys)
- L'escola primària obligatòria (6/12 anys)
- L'escola secundària obligatòria (12/16 anys)
- L'escola secundària superior no obligatòria (16/18 anys)
- La Universitat (a partir de 18 anys)

El currículum es basa en dos aspectes: el tronc comú i l'optatiu, amb l'objectiu de garantir una formació comuna a tots els estudiants tenint en compte les seves diferències. Els continguts curriculars es basen en el model competencial on s'estableix una combinació igualitària entre els continguts conceptuals (fets, conceptes, principis de procediment), les habilitats i aptituds i els continguts vinculats als comportaments (afectivitat, valors, relacions). És tasca dels centres educatius seleccionar i coordinar els continguts essencials per tal de promoure i avaluar millor l'aprenentatge. En aquest context, ens centrarem més en l'organització de l'escola secundària (ESO i el batxillerat) que és objecte del nostre estudi.

L'educació infantil no obligatòria

Els seus objectius són el desenvolupament de la identitat i l'autonomia personal de l'alumnat, sobretot des del punt de vista comunicatiu i el descobriment del context físic i social en què viu. S'organitza en 2 cicles de 3 cursos el primer cicle (la llar d'infants) és a pagament, el segon cicle és gratuït. Tant els

¹⁰ Dades recuperats de <https://www.diaridegirona.cat/espanya-internacional/2017/11/30/70-del-financament-dels-collegis/882299.html>

¹¹ Per consultar el desplegament del currículum de cada etapa educativa del sistema escolar espanyol mirar l'ANNEX 2.

centres públics com els privats son finançat amb fons públics. El currículum del primer cicle es defineix en l'àmbit de la comunitat autònoma, mentre que, per al segon cicle, el Ministeri d'Educació estableix els continguts curriculars comuns que hauran de ser completat per les comunitats autònomes.

L'escola primària obligatòria

Inclou 3 cicles de 2 cursos cadascun: l'inicial, el mitjà i el superior. Els continguts educatius s'organitzen en àrees curriculars relacionades amb l'experiència i el desenvolupament de l'alumnat a través d'activitats d'aprenentatge. Hi ha 2 proves d'avaluació, una al tercer curs i una al sisè.

L'ESO - L'escola secundària obligatòria

L'ESO consta de 4 cursos que s'estructuren en dos cicles: primer cicle (1r i 2n d'ESO) i segon cicle (3r i 4t d'ESO). En el 3r any els programes d'estudis canvien; hi ha assignatures obligatòries i assignatures optatives. El procés de decisió de quin programa s'adapta a cada estudiant, es basa tant en el consell dels docents i dels orientadors pedagògics com en les opinions de la família i dels estudiants. Al final de l'ESO, s'aconsegueix el Graduat d'Educació Secundària, que serveix per matricular-se al batxillerat o a la formació professional, més orientada al món laboral. Els estudiants tenen dret a completar el nivell secundari fins a l'edat de 18 anys. L'escola secundària comprèn 30 hores de classes setmanals distribuïdes en sis hores de lliçons per dia, de dilluns a divendres. El nombre d'estudiants per classe està al voltant de 25/30. Hi ha un docent per a cada assignatura.

El Batxillerat - L'escola secundària no obligatòria

Amb el títol de batxillerat l'alumnat pot accedir a la universitat, un cop superada la PAU. El batxillerat es divideix en tres modalitats diferents:

- Arts
- Ciències i Tecnologia
- Humanitats i Ciències Socials

Cada modalitat comprèn assignatures comunes i altres opcionals, i cada alumne pot triar la modalitat i les matèries que consideri més adient als estudis universitaris als quals vol accedir posteriorment. Per obtenir el títol de batxillerat s'han de cursar totes les matèries comunes, una matèria específica i dues o tres matèries de la modalitat triada en funció de la seva càrrega horària.

La Universitat

Pot ser pública o privada. Per accedir-hi cal acabar el Batxillerat i aprovar la prova d'accés a la universitat (PAU). Els estudis universitaris s'organitzen en tres cicles que proporcionen els títols diferents de grau, de màster i de doctorat. El segon i tercer cicle són els anomenats de "postgrau". El grau consta de 240 crèdits ECTS repartits en tres anys d'estudi i comprèn una formació teòrica i pràctica adquirida amb assignatures troncal i optatives, seminaris, pràctiques i, eventualment, altres activitats educatives. Hi ha la possibilitat de passar d'un mòdul a un altre per construir vies acadèmiques flexibles i més adaptables al mercat laboral. Finalment s'obté el títol de grau. El màster es divideix en dos o tres cursos acadèmics i en general inclou entre 60 i 120 crèdits segons les directrius comunitàries. Els màsters estan dedicats a la formació avançada, de caràcter especialitzat o multidisciplinari, dirigida a una especialització acadèmica o professional. El Doctorat proporciona un mínim de 32 crèdits i una durada de tres anys i dóna dret al títol de doctor. Té com a finalitat la formació avançada de l'estudiant en les tècniques de recerca.

2.1.4. EL PROFESSORAT

Responsabilitats

Per ser professor de secundària, és necessari un títol de grau i un títol de postgrau especialitzat, el màster de formació del professorat. Més enllà de les hores lectives, els professors han de garantir un total de quatre setmanes de treballs de guàrdia. Els salaris són dignes i cobreixen vacances i malalties. L'Estat els ofereix l'estatut de funcionari públic de per vida. La professionalitat dels professors és avaluada per l'Institut d'Avaluació, i per 1.500 inspectors regionals dels àmbits locals que expressen judicis també sobre la gestió de les escoles per part del director i altres aspectes de caràcter general. A les escoles, s'han inclòs professors de suport per la integració dels alumnes amb necessitats educatives especials i per donar suport als professors a les classes ordinàries, en cas de dificultats particulars.

La formació continua

"La formació permanent del professorat és considerada un dret i una obligació per a tot el professorat". (Artículo 102, LOE/LOMCE).

La realització d'activitats de formació permanent és un requisit necessari, per gaudir d'un complement salarial o per l'obtenció de mèrits en oposicions i concursos. La formació docent és una responsabilitat moral i econòmica dels professors i no és retribuïda per l'estat. En el 2011, gràcies a l'acord entre les Organitzacions Sindicals i el Ministeri d'Educació i Ciència, s'ha arribat, però, al reconeixement per part de l'estat d'un component retributiu per formació permanent del professorat cada sis anys. Segon aquest acord, el complement es percep per l'acreditació, cada sis anys de servei docent, de la seva participació en activitats de formació amb almenys una durada mínima de 100 hores d'activitats de formació. Les Comunitats Autònomes han anat regulant, en els últims anys, la normativa relativa a la formació permanent del professorat, especificant el nombre d'hores que necessiten acreditar els docents per al reconeixement del complement retributiu.

Criteris d'avaluació

Durant l'educació secundària no obligatòria hi ha una avaluació contínua del treball dels alumnes. Al final de l'any es pot realitzar un examen per recuperar les assignatures en què no s'hagin adquirit les competències suficients. Els criteris d'avaluació, teòricament, adopten el model competencial, però pràcticament la majoria de les escoles encara no s'han adaptat al canvi i adopten el model per competències de manera parcial. Es presta molta atenció a l'adaptació curricular que està destinada a ajudar tots els estudiants amb programes personalitzats i evitar, el més possible, episodis de fracàs escolar. En el primer any de batxillerat, els estudiants poden recuperar, al final de l'any, dues assignatures insuficients mentre, al segon any, en poden recuperar tres. No hi ha exàmens al final de l'escola secundària obligatòria ni al final del batxillerat. La prova desafiant pels estudiants és l'anomenada PAU que permet d'accedir a la universitat.

2.1.5. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES

La reforma de la metodologia didàctica ha modificat el fonament psicològic del currículum: des d'un punt de vista centrat en l'ensenyament, s'ha passat a l'aprenentatge amb una orientació més constructivista. La major disponibilitat de recursos materials i humans permet d'individualitzar l'ensenyament i respectar més les diferències socials. A seguir s'exposen els mètodes d'ensenyament i aprenentatge més acreditats.

Didàctica per Competències

combinació de coneixements, habilitats i actituds adequades al context i organitzades adequadament en unitats didàctiques orientades a: investigar, identificar i resoldre problemes; debatre i comparar les solucions; col·laborar en la gestió de situacions, avaluar accions i comportaments.

Aprenentatge Cooperatiu

La didàctica per competències crea connexions i participacions i requereix el treball cooperatiu amb el qual els estudiants experimenten l'autoestima i la confiança en els altres.

Master learning

És una forma d'organització didàctica molt atenta a les diferències individuals en el ritme i els temps d'aprenentatge dels estudiants. El procediment inclou: la verificació dels requisits previs, la divisió de l'aprenentatge significatiu en unitats didàctiques cada vegada més complexes, proves de control i verifica, possibilitat de recuperació abans de passar a les unitats següents.

WebQuest

És una activitat reflexiva estructurada, que utilitza recursos disponibles en la xarxa, seleccionats amb anticipació pel professor, amb el propòsit de contribuir a l'administració del temps que els estudiants dediquen al desenvolupament d'aquesta. Estimula l'aprenentatge en col·laboració i motiva a l'alumne a fer alguna cosa amb la informació que recupera d'internet. L'estructura bàsica de la WebQuest inclou cinc apartats: introducció, tasca, procés, avaluació i conclusió.

2.2. ESQUEMATITZACIÓ DE LES DADES

La graella següent posa en relació totes les dades recollides durant la primera part del treball amb les dades d'Espanya. El fi és donar una visió global esquematitzada i entendre amb més facilitat les diferències i similituds entre els països.

	FINLÀNDIA	ESTATS UNITS	JAPÓ	ESPANYA
HABITANTS	5.262.000	325 719 178	126.706.000	46.401 053
DENSITAT	15 hab/km ²	34,76 hab/km ²	335,23 hab/km ²	91,71 hab/km ²
GOVERN	República Parlamentària	República Federal	Monarquia Constitucional	Monarquia Parlamentària
PISA 2015 Resultats <u>Mitjana OCDE</u> Ciència----493 Lectura----493 Matem.----490	Ciència-----531 Lectura-----526 Matemàtica-----511	Ciència-----496 Lectura-----497 Matemàtica-----470	Ciència-----538 Lectura-----516 Matemàtica-----532	Ciència-----493 Lectura-----496 Matemàtica-----486

CULTURA	<ul style="list-style-type: none"> - Confiança en les institucions. - Llibertat individual. - Inclusió social. - Recerca i innovació. - Societat introvertida. 	<ul style="list-style-type: none"> - Diferències socials. - Llibertat individual. - Nacionalisme. - Recerca i innovació. - Xenofòbia - Competitivitat. - Societat extravertida. - Masclisme. 	<ul style="list-style-type: none"> - Confiança en les Institucions. - Nacionalisme. - Tradició. - Competitivitat. - Societat introvertida i Jeràrquica. - Masclisme. 	<ul style="list-style-type: none"> - Llibertat individual. - Regionalisme. - Inclusió social. - Tolerància. - Societat extravertida. - Masclisme.
BENESTAR Indicadors OCDE/ Better life (avaluació 1/10)	Relacions socials-----8,5 Treball/vida priv.-----7,9 Grau de satisf.-----7,5 Nivell d'educació-----8,7 Salut-----7,9 Seguretat -----9,3	Relacions socials-----6,3 Treball/vida priv.-----5,8 Grau de satisf.-----7,8 Nivell d'educació-----6,6 Salut-----9,0 Seguretat-----7,8	Relacions socials-----6,1 Treball/vida priv.-----4,8 Grau de satisf.-----4,0 Nivell d'educació-----7,5 Salut-----5,3 Seguretat-----8,3	Relacions socials-----8,4 Treball/vida priv.----- 8,8 Grau de satisf.----- 5,7 Nivell d'educació-----5,3 Salut-----8,4 Seguretat-----9,5
BENESTAR (Punts crítics)	<ul style="list-style-type: none"> - Depressió. - Alcholisme. - Suïcidis. - Soledat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Divari sociocultural. - Discriminació social. - Inseguretat. - Corrupció. 	<ul style="list-style-type: none"> - Depressió. - Estrès (hikikomori, Karoshi). - Suïcidis. - Soledat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Atur. - Treball precari. - Corrupció.
ECONOMIA UNESCO 2018 (datosmacro.com)	PIB-----2,3% ATUR-----6,7%	PIB-----2,9% ATUR-----3,9%	PIB-----0,8% ATUR-----2,4%	PIB-----2,6% ATUR-----14,4%
ECONOMIA Despesa pública en educació Mitj.OCDE 2015 11,1% (Panorama de la Educación OCDE 2018)	10,5%	11,9%	8,0%	8,4%
MARC POLÍTIC Sistemes Educatius (O = obligatòria, NO = No obligatòria)	<ul style="list-style-type: none"> - Escoles públiques i privades (O/NO) gratuïtes. - Qualitat homogènia. - Descentralització (amb directives nacionals). - Responsabilitats compartides. - Ensenyaments personalitzats. - Personal de suport. 	<ul style="list-style-type: none"> -Escoles públiques (O/NO) finançaments locals . - Qualitat no homogènia (escoles d'elit). - Descentralització extrema (sense directives nacionals). 	<ul style="list-style-type: none"> - Escoles públiques (O/NO) gratuïtes. - Qualitat no homogènia (escoles d'elit). - Centralització (només directives nacionals). - Conservadorisme nacionalista. 	<ul style="list-style-type: none"> - Escoles públiques (O/NO) gratuïtes. - Qualitat no homogènia (escoles d'elit). - Descentralització (amb directives nacionals). - Responsabilitats compartides. - Ensenyaments personalitzats.

				- Personal de suport.
REFORMES	<ul style="list-style-type: none"> - 1970, 1985. - Actualització: 2016 (directives europees). - Actualment: revisió cada 10 anys. 	<ul style="list-style-type: none"> - 1970, 2002. - Actualització: 2015 (equitat). - Actualment: nova reforma en curs. 	<ul style="list-style-type: none"> - 1947. - Actualització: 1994 (TIC). - Actualment: propostes de reforma. 	<ul style="list-style-type: none"> - 1970, 1990, 2002, 2006. - Actualització: 2013 (LOMCE, millorar l'educació). - Actualment: Aprovada una nova llei que deroga la LOMCE.
OBJECTIUS	- Desenvolupar l'autoestima de l'alumne, ajudar-lo a créixer amb les competències adequades i amb sentit de responsabilitat.	- El desenvolupament de les competències bàsiques, de la creativitat i de l'expressió personal amb la finalitat d'aconseguir una major integració social.	- Formar individus educats, amants de la veritat i de la justícia, que sàpiguen reconèixer el valor del treball, tinguin sentit de responsabilitat i siguin autònoms i constructors d'una societat pacífica.	- Aconseguir el ple desenvolupament de la personalitat de l'alumne respectant els valors de llibertat personal, responsabilitat, convivència pacífica i democràtica.
ESCOLES I SERVEIS	<ul style="list-style-type: none"> - 20 alum./classe. - Serveis gratuïts. - Aules equipades de manera homogènia. - Activitats extraescolars. 	<ul style="list-style-type: none"> - 25/30 alum./classe. - Serveis no gratuïts. - Aules equipades de manera no homogènia. - Activitats extraescolars. 	<ul style="list-style-type: none"> - 40 alum./classe. - Serveis gratuïts. - Aules equipades de manera homogènia. - Activitats extraescolars. 	<ul style="list-style-type: none"> - 25/30 alum./classe. - Serveis no gratuïts. - Aules equipades de manera no homogènia.
TEMPS Hores de classe/any, Sec. Oblig. Mitj. OCDE 2018 913 (Panorama de la Educación OCDE 2018))	808	1020	893	1064
TEMPS Sec. Oblig.	<ul style="list-style-type: none"> - 5 dies a setmana - 8 hores al dia - 45' Lliçons - 15' /h Descans 	<ul style="list-style-type: none"> - 5 dies a setmana - 6 hores al dia - 50' Lliçons - 10' /h Descans 	<ul style="list-style-type: none"> - 6 dies a setmana - 8 hores al dia - 45' Lliçons - 15' /h Descans 	<ul style="list-style-type: none"> - 5 dies a setmana - 6 hores al dia - 50' Lliçons - 2 Descans/dia de 20' (variable)
SISTEMA ESCOLAR	<ul style="list-style-type: none"> - Escola oblig. (6/16). - Preescolar (NO-5). - Primària i Secundària (O-9). - Secundària sup. (NO-3). - Universitat (NO-5). 	<ul style="list-style-type: none"> - Escola oblig. (5/18). - Preescolar (NO-5). - Primària (O-6). - Secundària (O-3). - Secundària sup. (O-4). - Universitat (NO-5). 	<ul style="list-style-type: none"> - Escola oblig. (6/15). - Preescolar (NO-3). - Primària (O-6). - Secundària (O-3). - Secundària sup. (NO-3). - Universitat (NO-4). 	<ul style="list-style-type: none"> - Escola oblig. (6/16). - Preescolar (NO-6) - Primària (O-6). - Secundària (O-4). - Secundària sup. (NO-2).

				- Universitat (NO-5).
CURRÍCULUM	<ul style="list-style-type: none"> - Competencial. - Regional (amb directives nacionals). - Flexible per l'alumnat. - Per mòduls. - Programes personalitzats. 	<ul style="list-style-type: none"> - Competencial. - Federal. - Flexible per l'alumnat. - Per assignatures i mòduls. - Programes personalitzats. 	<ul style="list-style-type: none"> - No competencial. - Nacional. - Inflexible per l'alumnat. - Per assignatures (per crèdits en la secundària superior). 	<ul style="list-style-type: none"> - Competencial. - Regional (amb directives nacionals). - Parcialment Flexible per l'alumnat. - Per assignatures. - Programes personalitzats.
PROFESSORAT	<ul style="list-style-type: none"> - Reconeixement social. - Alta selectivitat (triats pels centres). - No oposicions (proves d'accés per a estudiar magisteri). - 5 anys de prova. - Avaluats anualment pels directors, les famílies els alumnes. - Acomiadable. - Alta responsabilitat. - Relació prof./alum. respectuosa. - Formació continua obligatòria remunerada. 	<ul style="list-style-type: none"> -Reconeixement social baix. - Alta selectivitat - Oposicions. - 3 anys de prova. - Avaluats anualment pels directors, les famílies, els alumnes. - Acomiadable. - Alta responsabilitat. - Relació prof./alum. amistosa. - Formació continua obligatòria no remunerada (25h/any). 	<ul style="list-style-type: none"> - Reconeixement social. - Alta selectivitat. - Oposicions. - 1 any de prova. - Avaluats anualment pels directors dels centre. - Acomiadable. - Alta responsabilitat. - Relació prof./alum. autoritària. - Formació continua obligatòria remunerada. 	<ul style="list-style-type: none"> - reconeixement social baix. - Baixa selectivitat. - Oposicions. - Avaluats pels inspectors regionals (60% no avaluats). - No acomiadable. - Baixa responsabilitat. - Relació prof./alum. amistosa. - Formació continua obligatòria no remunerada (100h/6 any).
PROFESSORAT h/setm. <u>Mitj.TALIS 2013</u> 38 h/setm.	32	45	54	38
PROFESSORAT Salari anual Escola Sec. Oblig. <u>Mitj.OCDE 2017</u> Inicial 29.911€ Màxim 50.784 € (Panorama de la Educación OCDE 2018)	Inicial-----32.218 € Màxim-----41.902 €	Inicial-----35.455 € Màxim-----60.766 €	Inicial-----27.351 € Màxim -----57.120 €	Inicial-----38.900 € Màxim -----54.954 €
CRITERIS D'AVALUACIÓ ALUMNAT	<ul style="list-style-type: none"> - Competencial. - Avaluació qualitativa (per nivells d'assoliments). - No avaluacions 	<ul style="list-style-type: none"> - Competencial. - Avaluació continua quantitativa amb lletres (A, B, C, D, F). 	<ul style="list-style-type: none"> - Avaluació continua quantitativa amb notes (1/100). 	<ul style="list-style-type: none"> - Competencial. - Avaluació continua quantitativa amb notes (1/10).

	negatives. - S'avalua 2 vegades/any.		- Avaluacions públiques per fomentar la competició a classe.	
METOD. DIDÀCTIQUES	<ul style="list-style-type: none"> - Aprenentatge dialògic. - Aprenentatge Individualitzat. - Didàctica per competències. - Aprenentatge Cooperatiu. - Autoaprenentatge. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aprenentatge per debat. - Aprenentatge basat en problemes. - Didàctica per competències. - Aprenentatge Cooperatiu. - Flash cards. - Flipped Classroom. - Autoaprenentatge. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aprenentatge Individualitzat.. - Aprenentatge basat en problemes. - Aprenentatge Cooperatiu. - Autoaprenentatge. - Assimilació mnemònica dels continguts. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aprenentatge Individualitzat. - Didàctica per competències. - Aprenentatge Cooperatiu. - Autoaprenentatge. - WebQuest. - Master learning.
EXÀMENS	<ul style="list-style-type: none"> - No hi ha examen final en l'escola obligatòria. - Examen d'admissió a la universitat. 	<ul style="list-style-type: none"> - No hi ha exàmens finals estatals (depèn de les directives locals). - Examen d'admissió a la Universitat. 	<ul style="list-style-type: none"> - No hi ha examen final en l'escola obligatòria. - Examen d'admissió a la universitat. 	<ul style="list-style-type: none"> - No hi ha examen final en l'escola obligatòria. - Examen d'admissió a la universitat.

2.3. LECTURA COMENTADA DE LA GRAELLA

2.3.1. PISA 2015, RESULTATS

A les proves de Pisa, Espanya registra resultats al límit de la mitjana OCDE en ciència i lectura i 4 punts per sota en matemàtiques. Entre els països analitzats, el seu resultat és similar al dels Estats Units, que li supera en ciència i lectura de 3 i 1 punt respectivament, però no en matemàtiques on el resultat estatunidenc és més baix que la mitjana OCDE en 20 punts. La diferència de resultats respecte Finlàndia i el Japó és significativament elevada.

2.3.2. CULTURA

A partir de la comparació, sorgeixen afinitats culturals especialment entre Espanya i Finlàndia a causa de la importància que els dos països atribueixen a la llibertat individual i a la baixa competitivitat social. Les analogies amb els Estats Units es refereixen, més que res, als problemes de la complexitat del teixit social i del masclisme. No hi ha similituds culturals significatives amb el Japó. Comparat amb altres països, Espanya destaca per ser un país tolerant que promou la inclusió social. És curiós el fet que, on la societat és més competitiva, els diners adquireixen una importància fonamental per garantir nivells més alts d'educació a les escoles d'elit (Japó, Estats Units). Els països que més inverteixen en educació són els que porten endavant la investigació en tema d'educació (Finlàndia i especialment els Estats Units).

2.3.3. BENESTAR

Segons els indicadors de l'OCDE, tot i que Espanya és un país segur amb el millor equilibri entre el temps dedicat al treball i el temps dedicat a la vida privada i una excel·lent qualitat de les relacions socials, els espanyols es declaren menys satisfets que els finlandesos i els nord-americans. Els nord-americans semblen ser els més satisfets malgrat els problemes socials de racisme i exclusió, les poques relacions socials i el poc temps per a la vida privada es manifesten com a punts crítics. Finlàndia aconsegueix alts resultats a tots els aspectes, això contrasta amb el fet que entre els punts crítics del país hi ha una elevada taxa de suïcidis, alcoholisme, depressió, solitud que, tanmateix, determinades anàlisis atribueixen a reaccions psicològiques a causa del clima i de la falta de llum. El resultat del Japó és més coherent, ja que mostra nivells baixos en quasi cada indicador i un nivell de satisfacció general de 4/10. Això explica els seus aspectes crítics, relacionats amb factors individuals i socials: depressió, fenòmens relacionats amb l'estrès (hikikomori, karoshi), suïcidis, assetjament escolar, escassa consideració del valor personal.

2.3.4. ECONOMIA

L'any 2018, el PIB espanyol va ser el segon més alt després dels Estats Units, però el nivell d'atur i de precarietat continuen sent aspectes crítics del país. En comparar el percentatge de fons públics invertits a les escoles el 2015, Espanya, tot i que es troba per sota de la mitjana OCDE, és però per sobre de les inversions japoneses, un país que ocupa el primer lloc a la classificació de Pisa. Això significa que la qualitat de l'ensenyament no depèn estrictament de l'import dels fons invertits. Aquesta hipòtesi està confirmada pels Estats Units que, tot i que inverteixen més que altres països en educació, no són capaços de millorar la qualitat de l'educació a les escoles públiques també a causa de la complexitat geopolítica i de les diferències socioeconòmiques dels diferents estats.

2.3.5. POLÍTIQUES ESCOLARS

A Finlàndia no hi ha escoles privades, tots els estudiants des de la Primària fins a la Universitat tenen accés gratuït a les escoles, estudien gratuïtament sense gastar tampoc pel transport, els llibres i els materials personals, incloses les eines digitals. Tot això és possible, perquè es considera que l'educació és un motor pel creixement i perquè la població és escassa, la novena part de l'espanyola, per tant, els fons públics per càpita són proporcionalment més alts. Entre les escoles no existeix una manca d'homogeneïtat qualitativa, fet que passa a altres països com al Japó i als Estats Units, on l'escletxa funcional entre els centres educatius públics i els privats és considerable i on un bon nivell educatiu garanteix un millor treball a costa del qui no pot pagar les quotes elevades de les escoles privades. Un altre aspecte evident és que, quan la competitivitat és alta, la instrucció personalitzada és menys considerada, per tant, el fracàs escolar es converteix en un motiu de marginació social, especialment al Japó. A Espanya hi ha tres tipus d'escoles: públiques, concertades i privades, però la diferència de la qualitat d'educació dels tres tipus de centre educatius no és tan important com al Japó i als Estats Units.

2.3.6. REFORMES

El que sembla immediatament evident de la comparació entre Espanya i els altres països analitzats és el nombre de reformes adoptades en vint-i-cinc anys per adaptar el nivell educatiu a les directives europees i frenar la taxa d'abandonament escolar. És evident que tota aquesta successió de lleis, reformes i actualitzacions (sovint a causa dels canvis polítics) no ha proporcionat el temps necessari per adaptar-se a les noves regulacions i per verificar els resultats del canvi. Les estratègies de reforma dels

diferents països analitzats no són exportables ni comparables fàcilment, perquè els diferents sistemes escolars sovint tenen una llarga història administrativa i cultural al seu darrere, són el resultat d'una història política en la qual les relacions de poder juguen un paper primordial. De la comparació realitzada, és possible, però, reconèixer si un país ha pogut actualitzar-se o no i adaptar-se als canvis al llarg del temps. A Finlàndia, el procés de canvi ha estat ràpid i es revisa cada 10 anys; en altres encara està en curs (Espanya i els Estats Units); en altres, no va passar mai (Japó), on els fonaments del sistema escolar es remunten a la reforma de 1947 i no han canviat, excepte per una llei complementària de 1994 relativa només a la inclusió de les TIC a les escoles. Als Estats Units, l'actualització de les lleis s'adreça sobretot a reduir les desigualtats socials i a Espanya a millorar la qualitat de l'educació.

2.3.7. OBJECTIUS

Sembla que l'objectiu principal del Japó no sigui desenvolupar la personalitat dels alumnes i ajudar-los a expressar-se lliurement, sinó formar persones obedients i treballadors submisos, que contribueixin al desenvolupament econòmic del país. El valor d'un individu només es reconeix si s'ajusta al grup social en què viu i treballa. La resta de països tenen en comú la voluntat de desenvolupar la personalitat de l'estudiant i la seva autonomia i, per això, adopten el model educatiu de les competències, incloent-hi els aspectes personals, relacionals i afectius de cada alumne.

2.3.8. ESCOLES I SERVEIS

Espanya i els Estats Units són equivalents en nombre d'alumnes per classe, en no garantir els serveis gratuïts (llibres, transports, equips digitals ...) i en la manca d'homogeneïtat en la distribució dels recursos escolars entre els diferents centres. Un fet significatiu és que, a diferència d'altres països, les activitats extraescolars de la tarda no es prenen en consideració. El nombre d'hores dedicades a les classes als centres educatius és el més alt; això indica que els professors espanyols dediquen la major part del temps a donar lliçons i poc a altres activitats, per exemple, extraescolars o de formació. A més, el temps dedicat a les pauses entre lliçons en Espanya és el més baix de tots, al voltant de 6 minuts per hora, concentrats en dos pauses de 20 minuts per dia.

2.3.9. SISTEMES ESCOLARS

L'organització del sistema escolar espanyol en comparació amb els altres no mostra diferències substancials. En tots hi ha una divisió en 5 etapes: escola infantil, escola primària, escola secundària inferior, escola secundària superior i universitat. Les etapes tenen una durada similar, excepte a Finlàndia, on l'educació primària i secundària inferior representen una mateixa etapa de 9 anys i on hi ha continuïtat en les modalitats d'ensenyament. L'escolarització obligatòria dura fins a 16 anys als països europeus, es redueix a 15 anys al Japó i puja a 18 anys als Estats Units. Cada estat té un centre nacional de referència que tracta el control i l'avaluació dels sistemes educatius mitjançant la cooperació amb organismes regionals i la referència de l'OCDE.

2.3.10. CURRÍCULUM

El currículum espanyol és similar al currículum nord-americà i finlandès, ja que és competencial i organitzat per matèries troncal i optatives. Doncs es tracta d'un currículum flexible, encara que molt menys que el nord-americà, que permet triar les matèries optatives des de la secundària inferior i del finlandès que ho permet des de la primària. A més, a Finlàndia no hi ha assignatures, sinó mòduls d'aprenentatge multidisciplinari; això implica una major col·laboració entre el professorat i uns temps d'aprenentatge més relaxat pels alumnes. També s'adopta aquest sistema en alguns estats dels Estats

Units. Al Japó es prefereix el sistema de crèdit des del nivell secundari superior, més similar al sistema universitari, mentre que, en l'educació obligatòria, és per a assignatures.

2.3.11. PROFESSORAT

Des de fa temps als Estats Units, Finlàndia i el Japó, els aspirants al cos docent han de superar una dura selecció i només un 7/10% d'ells tenen accés a una carrera professional. El professorat ha de preparar-se molt i ha de passar proves d'avaluació. A Finlàndia, en realitat, no hi ha oposicions per accedir a la professió docent, però hi ha un examen de selectivitat dur per accedir a la facultat de magisteri. Durant els primers anys d'experiència, són sotmesos a una temporada de prova d'un, tres o cinc anys. En aquest període són supervisats i formats contínuament. Això és degut al fet que, en aquests països, no és suficient aprovar l'examen d'oposició per demostrar ser un bon professor, sinó que també cal demostrar el domini de la matèria específica i la flexibilitat necessària per poder adaptar-se a canvis de situacions i condicions del sistema educatiu. Després del període de prova, el professorat continuen sent avaluats pels directors dels centres, els pares i mares i els alumnes; en cas d'una valoració negativa, pateixen sancions salarials i poden ser acomiadats. Al contrari, a Espanya, segons l'estudi TALIS, els professors es troben entre els menys controlats i avaluats i no hi ha cap política de mèrits ni de demèrits que els premi o els penalitzi. Les seleccions mai no han estat especialment dur i, sovint, la carrera de professor no és vocacional, sinó una elecció forçosa en comparació a altres llocs laborals difícilment accessibles i socialment més prestigiosos. La manca de control i avaluació dels professors espanyols, la impossibilitat d'acomiar-los, la manca de formació continua obligatòria constatada, són tots aspectes que contribueixen a la disminució del rendiment escolar de l'alumnat. En general es podria inserir que al professorat li manca motivació, els manca intercanvi d'experiències professionals i adaptació a les transformacions socioculturals. Segons l'estudi TALIS, l'horari setmanal del professorat espanyol està en la mitjana internacional i el salari és decent. Paradoxalment en comparació amb el Japó, on els professors treballen més i tenen un salari inicial inferior: es recompensa l'experiència per la qual el salari augmenta considerablement amb el temps, mentre que a Espanya al llarg dels anys l'augment salarial és menor.

2.3.12. CRITERIS D'AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

A Finlàndia, s'eviten les valoracions quantitatives i els judicis negatius cap a l'alumnat. L'estudiant s'avalua només dues vegades l'any mitjançant una valoració qualitativa de les competències bàsiques. En els altres països es manté un sistema d'avaluació quantitativa en centenes, dècimes o lletres. Fins i tot a Espanya, on per llei és vigent el sistema competencial, l'avaluació per nivells d'assoliment de les competències encara no ha aconseguit reemplaçar totalment les notes numèriques. En tots els països analitzats, no hi ha exàmens finals d'escolarització obligatòria, sinó exàmens d'accés a les universitats.

2.3.13. METODOLOGIES DIDÀCTIQUES

Avui en dia a les escoles espanyoles comencen a introduir-se les noves metodologies didàctiques, encara que tímidament, sobretot gràcies a la incorporació dels docents novells que han hagut de cursar el màster de qualificació professional docent en els seus respectius àmbits educatius i on s'estudien i implementen estratègies i metodologies innovadores d'ensenyament i aprenentatge. Sovint es percep resistència a la innovació per part del professorat més veterà. Finlàndia és, sense dubte, el millor exemple d'èxit gràcies a l'aplicació de noves metodologies didàctiques a les escoles, metodologies que s'han desenvolupat en gran part als Estats Units, on, però, no sempre han donat bons resultats a causa

de la complexitat del país. El Japó no és un estat interessat a innovar des d'un punt de vista metodològic i sembla ignorar totalment, almenys ara com ara, els exemples Estatunidenc i Europeu.

PART 3

PROPOSTES DE MILLORA APLICABLES AL SISTEMA ESPANYOL

3.1. PUNTS FEBLES DEL SISTEMA ESPANYOL

La identificació dels punts febles del sistema escolar espanyol reflecteix un punt de vista personal resultant de l'anàlisi i exposat a través del llistat següent.

- Resultats de l'informe PISA millorables.
- Masclisme.
- Complexitat sociocultural del país.
- Despesa pública per l'educació mal gestionada.
- Qualitat de l'educació no homogènia.
- Aules equipades de manera no homogènia.
- Lleis de reforma del sistema escolar subjectes a canvis continus.
- Massa hores de classes magistrals.
- Poques hores dedicades a l'atenció personalitzada de l'alumnat i altres activitats.
- Poca flexibilitat curricular.
- Alt percentatge de professorat amb manca de formació docent específica.
- Manca de reconeixement social de la professió docent.
- Manca d'un sistema d'avaluació regular per millorar la tasca docent.
- Sistema d'avaluació quantitativa de l'alumnat prevalent en els centres.

Les propostes de millora presentades al capítol següent no pretenen resoldre totes les debilitats esmentades anteriorment. En general, podem distingir 4 punts sobre els quals s'ha concentrat l'atenció i per a la qual s'han proposat millores immediatament aplicables:

- PUNT 1 - Millora de la formació del docent.
- PUNT 2 - Millora de la distribució dels recursos escolars.
- PUNT 3 - Millora de la flexibilitat curricular.
- PUNT 4 - Millora dels resultats de l'informe PISA.

3.2. DISTINCIONS ENTRE PROPOSTES DE MILLORA

Abans de presentar les possibles propostes de millora, és necessari fer una especificació per entendre l'objectiu d'aquest treball, distingint entre: propostes que avancen possibles solucions aplicables immediatament i propostes que no siguin aplicables immediatament, ja que requereixen canvis legislatius, polítics i econòmics. La clarificació d'aquest punt és important perquè el concepte bàsic del treball proposat és raonar sobre el fet que sovint es pensa que els problemes de les escoles depenen de la manca de finançament, de la legislació inefectiva o de decisions polítiques incorrectes.

De fet, parlant amb professors en actius sobre quins són, segons el seu punt de vista, els aspectes del sistema educatiu que cal millorar, en la majoria de les respostes s'indicaven aspectes de tipus polítics, econòmics i legislatius com a causes principals d'impediment a la millora. Aquesta forma de pensar implica una sensació d'impotència cap al problema i, per tant, una actitud submissa i immobiliària dels agents implicats en l'educació. Les propostes de millora plantejades tenen l'objectiu d'operar en contra d'aquesta actitud generalitzada i es basen en l'activació de la motivació del professorat cap a les millores, aplicant petits però significatius canvis metodològics i de gestió dels centres i dels seus recursos, sense l'exigència de reformes significatives del sistema.

3.3. PROPOSTES DE MILLORA

Les propostes il·lustrades a continuació s'organitzen segons els 4 punts febles del sistema escolar espanyol que aspirem a millorar i que s'han especificat anteriorment.¹²

3.3.1. PUNT 1 - MILLORAR LA FORMACIÓ DEL DOCENT

Crec que tots coincideixen a dir que un bon aprenentatge depèn en gran mesura dels mètodes d'ensenyament del professor. Que això sigui fonamental per a la millora del rendiment escolar dels estudiants, ha estat àmpliament demostrat per les experiències dels altres països analitzats. Països que no deleguen la responsabilitat de la formació en la voluntat personal dels professors, ja que consideren imprescindible incloure-la en els programes institucionals. Tots els intents d'innovar l'escola sense la preparació adequada dels professors no han estat efectius. Molts estudis (Hattie i altres) demostren que l'aprenentatge de l'alumnat depèn, en gran mesura, de la preparació dels docents, tant en coneixement com en metodologies didàctiques. Així mateix, també, s'ha demostrat la importància del fet que els docents confiïn en la possibilitat de canviar i millorar l'actitud de l'alumnat respecte al seu aprenentatge i, per tant, de la seva evolució positiva. Hem vist que el problema no rau en la manca de finançament en l'educació, ja que a partir de la comparació amb països com Finlàndia, Japó i els Estats Units (on els professors estan molt preparats), no hi ha una diferència significativa en termes de fons assignats. En aquest context, és difícil parlar de solucions econòmiques i polítiques que requereixin una investigació més àmplia i profunda, però certament podem tractar de respondre a la pregunta següent: hi ha algunes pràctiques de millora en la formació del professorat que poden ser immediatament adoptades per les escoles espanyoles amb baix impacte econòmic?

El Peer to Peer (intercanvis entre pares)

"... Hem de deixar de permetre-li als docents que treballin sols, a portes tancades i en l'aïllament de les sales de professors i, en el seu lloc, avançar a una ètica professional centrada en la col·laboració..."

(John Hattie, 2015)

Crec fermament en la col·laboració informal entre professors a partir de la idea que tothom té alguna cosa que ensenyar i aprendre els uns dels altres. Una manera d'aplicar-la en la pràctica és l'anomenat mètode "peer to peer", orientat a millorar les pràctiques docents i reflexionar sobre els aspectes que caracteritzen la docència. En concret, té com a objectiu desenvolupar competències en el professorat en les següents àrees: activitats de gestió de classes i activitats docents; suport a la motivació dels estudiants; construcció de climes positius i motivadors i metodologies d'avaluació de l'aprenentatge.

Ja hem vist com al Japó aquesta pràctica és comú. El "peer to peer" requereix una gran maduresa per part dels professors implicats i es realitza en tres etapes senzilles: planejament, observació i verificació. A la pràctica, els professors observen a torn les lliçons dels col·legues segon un esquema prèviament plantejat i elaboren un informe on es registren els punts forts i els punts febles de les actuacions observades a classe. Després, tots els docents, reflexionen conjuntament, intercanviant-se mútuament consells i comentaris que siguin d'ajuda per millorar la seva pràctica docent. Gens complicat, doncs, però segurament útil per augmentar la col·laboració en el camp entre docents. El "peer to peer" permet superar les diferències de coneixements i competències entre professors de diferents nivells formatius i professionals, especialment entre els joves professors innovadors però sense experiència i els veterans,

¹² Mirar el paràgraf *Punts febles del Sistema Espanyol*.

amb molta experiència però, en la majoria ancorats en dinàmiques d'ensenyament que es podrien considerar obsoletes. Amb la col·laboració activa amb els nous professors, els veterans aprendran nous mètodes d'ensenyament gairebé sense esforç, només a través del diàleg, l'exemple i la col·laboració i els nous aprendran de l'experiència d'aquests. L'enriquiment mutu prové de la comunicació i l'intercanvi d'experiències professionals. No ens oblidem que uns dels punts forts més reconeguts per a Espanya, en l'anàlisi realitzada han estat la tolerància, la inclusió i el fet de tenir una societat extravertida, tots aspectes que poden facilitar l'adopció del mètode "peer to peer" en les escoles.

L'agermanament entre màsters i centres

Una manera de fer innovació a les escoles sense inversió econòmica és aprofitar les oportunitats de contacte amb les universitats (que s'ocupen de la recerca en l'àmbit educatiu) i els centres educatius. El pràcticum del màster per a la formació del professorat, que els estudiants realitzen als centres voluntaris, és una d'aquestes oportunitats, amb la qual es poden obtenir molts més avantatges. Fins ara la relació que s'estableix durant el pràcticum entre el centre i la universitat és substancialment de tipus unilateral: el centre acull els estudiants els quals poden fer una experiència directa a l'aula sota la supervisió d'un tutor. Jo crec, però, que aquesta relació es podria convertir en bilateral i que un estudiant en pràctica podria aportar alguna cosa al centre i no només rebre. No oblidem que al màster s'estudien els temes més actuals en aspectes d'innovació didàctica, que poden proporcionar respostes a les necessitats formatives del professorat en actiu. L'agermanament entre màsters i centres es podria dur a terme de diferents maneres:

- Preveure, durant el màster (per exemple, en les assignatures d'innovació), que els alumnes preparin unes presentacions teòriques/pràctiques sobre algunes metodologies didàctiques, a gust de l'estudiant, que puguin ser interessants i útils per als professors del centre. Durant el període de pràcticum es poden preveure unes xerrades on l'alumne pugui exposar la seva presentació als professors del centre interessats.
- Acordar prèviament, amb els professors del centre de pràctica, els temes relacionats amb la didàctica que els agradaria conèixer a fons i que són objecte d'estudi del màster: criteris d'avaluació, mètodes de treball, gestió de la classe, temes legislatius, etc. Preveure l'estudi dels temes escollits per part de l'estudiant que realitzarà el pràcticum en aquell centre i organitzar xerrades formatives al centre on l'estudiant pugui explicar els temes als professors.
- Preveure que, en l'elaboració de la unitat didàctica que els estudiants han de realitzar al centre, s'inclouï la implementació pràctica d'un model didàctic innovador i convidar als docents del centre a assistir a les lliçons al moment de l'actuació a l'aula de l'estudiant. D'aquesta manera els professors podran veure la posada en pràctica de metodologies didàctiques innovadores a l'aula i la reacció de l'alumnat als mètodes proposats, alhora que l'estudiant en pràctica pot rebre la retroacció dels docents del centre.

Si aquesta col·laboració entre màsters i centres fos reconeguda com a pràctica acreditada de formació del professorat, suposaria un intercanvi de coneixement entre els futurs professors, actualitzats pel que fa a les noves pràctiques didàctiques, i els professors dels centres del pràcticum, que podrien assistir, durant les hores lectives a aquestes ocasions formatives gratuïtes. Seria d'especial ajuda que aquesta càpsula formativa poguessin, d'alguna manera, acreditar-se com a formació continua del professorat.

3.3.2. PUNT 2 - MILLORAR LA DISTRIBUCIÓ DELS RECURSOS ESCOLARS

Una de les grans dificultats per gestionar els recursos públics és garantir que les escoles estiguin equipades de manera uniforme. Malauradament, a Espanya, no és així: algunes escoles estan ben equipades, altres ni tan sols tenen un laboratori tecnològic. Què podem fer per millorar la situació i garantir que fins i tot les escoles més desfavorides puguin dur a terme projectes moderns, competitius i atractius pels alumnes?

FabLabs compartits

Els FabLabs poden ser un model inspirador per trobar una solució al problema de la no homogeneïtat dels recursos escolars a les escoles. Un FabLab (acrònim de l'anglès Fabrication Laboratory) és un espai de producció d'objectes que agrupa eines manuals i digitals capaces de fabricar gairebé qualsevol cosa que imaginem. La seva particularitat és la de ser un laboratori compartit i públic. La proposta es refereix a la creació de tallers compartits entre diferents centres, que segueixen el model FabLab i que, però, siguin accessibles només pels centres escolars amb menys recursos. Es podria sol·licitar finançament públic per fomentar la creació de FabLabs. En alguns països europeus s'han concedit subvencions regionals per a la realització de FabLabs a través de concursos oberts tant a les empreses privades com a les institucions públiques. Es podria plantejar la creació d'un FabLab per barri, dedicats a les escoles, ja que la creació d'un laboratori compartit és menys costosa que mantenir un laboratori per cada escola. D'aquesta manera es permetria, als alumnes més desfavorits, de plantejar projectes més ambiciosos i utilitzar eines tecnològicament més avançades. Reduint les diferències en l'accés als recursos educatius entre els centres, es complien els criteris de "qualitat i equitat", als quals tenen dret els alumnes de totes les escoles espanyoles.

Dipòsits compartits

He vist que, sovint, les escoles amb més finançament tenen dipòsits plens de recursos inutilitzats. Això passa perquè aquestes escoles poden actualitzar periòdicament els seus recursos. En realitat, el material que es considera obsolet per alguns centres no ho és per altres. Em refereixo a aquells centres on els laboratoris de tecnologia només tenen taules i cadires, i els manquen els instruments bàsics de treball. Podríem pensar en una manera de fer circular aquests recursos entre els diferents centres.

Mitjançant la creació d'una xarxa compartida entre els centres de la mateixa ciutat, cada escola podria compilar en línia un llistat de recursos no utilitzat i que està disposat a compartir. L'espai previst pel FabLab compartit podria incloure una zona d'emmagatzematge on es puguin col·locar els recursos donats. Cada centre podria consultar la llista d'eines disponibles a la xarxa i recuperar-les al dipòsit compartit en cas que les necessitessin per al seu propi laboratori.

3.3.3. PUNT 3 - MILLORAR LA FLEXIBILITAT CURRICULAR

La legislació espanyola no proporciona, a les escoles secundàries obligatòries, una àmplia possibilitat de personalitzar el pla d'estudis fins al tercer any. No s'ha de passar per alt, però, que els estudiants de primer i segon curs de l'ESO, ja han desenvolupat una nova forma de pensar, el pensament hipotètic i creatiu que els permet triar entre múltiples alternatives i ser crítics. Aquest tipus de pensament, més avançat, no és estimulat convenientment per la imposició d'un ensenyament bàsic i estàtic. Finlàndia i els Estats Units han entès això des de fa temps i han minimitzat les assignatures troncales des de la primària, fent que els currículums siguin extremadament flexibles. Sense avançar possibles revisions de

polítiques escolars, podem pensar a fer més dinàmic l'estudi de les matèries simplement aplicant canvis estratègics relatius a la metodologia d'ensenyament?

L' ensenyament interdisciplinari

Preveure la implementació, al primer i segon curs d'ESO, de l'ensenyament interdisciplinari pot ser una manera. Exemples d'aquest procediment provenen de Finlàndia, que va portar l'educació interdisciplinària als extrems, fins a l'eliminació de les assignatures, i d'alguns exemples d'escoles experimentals nord-americanes, com la High Tech High of San Diego, on només s'aprèn a través de projectes interdisciplinaris. Per què es recomana l'ensenyament interdisciplinari? Perquè estimula més la disposició natural dels estudiants a anar de la globalitat significativa (la realitat) al particular (les assignatures). En conseqüència augmenta la possibilitat de desenvolupar interès i pensament crític. Els estudiants de passius esdevenen agents actius del seu procés d'aprenentatge, capaços de plantejar i resoldre problemes reals, en col·laboració amb els seus companys. El procés d'ensenyament-aprenentatge es torna més flexible, tenint en compte la diversitat de maneres possibles d'afrontar un tema i trobar relacions entre el tema proposat i les diferents assignatures. Gràcies a la presència simultània de diversos professors, també és més fàcil garantir una atenció personalitzada als estudiants i una major col·laboració entre docents. L'execució d'un projecte interdisciplinari implica l'elecció d'un tema comú que actua com a organitzador dels diferents aspectes i disciplines que conformen el projecte. El tema pot ser seleccionat pels professors (per cobrir part dels continguts clau del currículum) o segons els interessos dels estudiants. Motivar els alumnes des dels primers anys d'ESO també és útil per prevenir l'abandonament escolar al final de l'escolarització obligatòria.

3.3.4. PUNT 4 - MILLORAR ELS RESULTATS DE L'INFORME PISA

"Si el seu país es prengués de debò el debat de com millorar les escoles, hauria d'intentar posar als millors professors en els centres més difícils". Eric Hanushek, catedràtic de la Universitat estatunidenca de Stanford, explicava a EL PAÍS que es tracta de *"una qüestió fonamental"*. A Espanya passa exactament el contrari, els millors professors escullen o són triats per les millors escoles. En el futur, es pot pensar en una política que tingui en compte com atraure els millors professors a les escoles més problemàtiques. Un exemple prové dels Estats Units, on una escola experimental, la High Shool of San Diego, va aconseguir agafar professors altament qualificats a canvi d'una llibertat total en mètodes i continguts d'ensenyament, fins i tot pagant-los menys que altres escoles. Altres propostes atractives per als professors poden ser l'augment salarial, més personal de suport disponible o un nombre menor d'estudiants per classe. Deixant de banda les solucions a llarg termini, podem proposar solucions aplicables immediatament per millorar el rendiment escolar a les escoles?

Millors professors en les pitjors classes

Si acceptem el concepte que els millors professors siguin més útils en els centres més difícils, també és veritat que, en un mateix centre, els millors professors siguin més útils en les classes més problemàtiques o en els cursos més delicats que, al meu entendre, pel que fa a l'escola secundària, són el primer i el segon d'ESO. No s'ha de passar per alt que el pas d'un alumne de primària a secundària suposa un canvi metodològic al qual l'alumne ha d'adaptar-se; si no aprèn des dels primers anys a independitzar-se i tenir un mètode d'estudi eficaç i si no sent interès i entusiasme pel què estudia immediatament, arribarà al tercer any sense motivació i cansat, augmentaran les possibilitats d'abandonament escolar al quart d'ESO o tindrà dificultats d'aprenentatge al Batxillerat. En les escoles espanyoles, en canvi, hi ha una tendència a fer exactament el contrari: els professors més competents i capaços segueixen els cursos superiors de 4t d'ESO i Batxillerat, probablement per la complexitat més

gran del pla d'estudis d'aquests cursos. Si és cert que un professor amb poca experiència sempre pot estudiar un tema que no coneix, encara que sigui difícil, és complicat que, sense experiència, un professor sigui capaç de gestionar, comprendre i seguir una classe on els estudiants són menys independents. L'alumnat més feble requereix ensenyaments especials i ser guiat i estimulat per part de professors experts. Per tant, al meu entendre, cada centre ha de considerar seriosament que la distribució estratègica dels professors a les aules té un impacte significatiu en el rendiment acadèmic global dels alumnes.

CONCLUSIONS

Som conscients que, actualment, les escoles canvien constantment així com la societat. Ja no podem pensar a proposar un sistema educatiu estàtic i immutable, com passa al Japó, que sigui vàlid durant més d'una dècada. No obstant això, hauríem de considerar que totes les reformes haurien de ser acompanyades d'un període d'ajustament, necessari per a l'actuació dels canvis previstos. Això, desgraciadament, encara no és considerat per a la política espanyola. En aquest sentit, seria útil seguir l'exemple de Finlàndia on, per llei, les reformes educatives es revisen cada deu anys després de la seva promulgació i no poden ser revisades abans. D'aquesta manera hi ha el temps d'avaluar els resultats i prendre decisions futures més conscients.

En aquest Treball final de màster es van exposar propostes de millora del sistema educatiu espanyol, que podrien ser qüestionables, però que coincideixen amb les perspectives de futurs canvis escolars, expressades per més de 600 experts mundials en educació, en un informe de la WISE ¹³ (World Innovation Summit for Education) sobre l'educació en l'any 2030. L'informe estima que, en les escoles del futur, desapareixeran les classes magistrals i els espais dividits en aules tancades. Augmentaran les relacions entre el centre educatiu i les entitats culturals i les empreses del seu entorn. Les classes dirigides per un solo professor es transformaran en sales de reunions, on els estudiants intercanviaran idees i opinions, sota la supervisió de diversos facilitadors. El docent, doncs, no serà més el principal dispensador de coneixement, que serà internet, sinó un facilitador i una guia a l'aprenentatge per l'alumnat. Els currículums seran sempre més personalitzats, flexibles i orientats a l'adquisició de les competències bàsiques més que dels continguts acadèmics dividits en matèries. Els continguts seran introduïts amb projectes interdisciplinaris. Els alumnes seran més autònoms en l'aprenentatge i treballaran amb els recursos de las TIC. Els experts en innovació, doncs, individuen les possibles línies d'investigació futura inherent a la innovació de l'educació cap a les quals dirigir-nos per millorar i actualitzar el nostre sistema educatiu.

El que s'espera és que no s'oblidi mai que la innovació no comprèn només els aspectes tecnològics i que no es descuidin altres aspectes, com els psicològics i socials. El sociòleg Edgar Morin va declarar, fa uns anys, que el gran repte de l'educació del futur serà "ensenyar a afrontar la incertesa". Això implica ser preparats psicològicament i emotivament a dominar les diferents situacions futures possibles. A més, segon el filòsof Daniel Innerarity, "L'especialització i la fragmentació del coneixement han produït un increment de la informació que va acompanyat d'un avanç molt modest pel que fa a la nostra comprensió del món". D'aquestes declaracions, es percep la importància que tenen els educadors, avui i en el futur, en ajudar els alumnes, sobretots els adolescents, a saber gestionar l'excés d'informacions a les quals són sotmesos cada dia a través d'internet i a desenrotllar el pensament crític, imprescindible perquè no en quedin subjugats. Perquè els professors siguin aptes a complir el paper requerit, s'ha de preveure que la formació docent sigui continua, avaluada i controlada i no ignorar la importància d'integrar els currículums amb continguts relatius al desenvolupament del pensament crític i de l'actitud empàtica de l'alumne (continguts que, generalment, fan referència als temes de filosofia, literatura, història, ciències socials, etc.). Assolir l'objectiu de formar ciutadans altament competents que siguin capaços de fer front als nous i més competitius treballs del futur no serà suficient si aquestes mateixes persones no hauran també après a saber viure en una societat sempre més complexa, a ser tolerants i empàtic i a saber resoldre els conflictes amb el diàleg.

¹³ Per consultar la infografia associada a l'informe WISE mirar l'ANNEX 3.

BIBLIOGRAFIA

PART 1

L'OCDE i el programa PISA

- Araba/Álava. (2016, 7 Desembre). *Resultados informe PISA 2015: comparativa entre países y comunidades de España*. Recuperat de <https://www.elcorreo.com/alava/sociedad/educacion/201612/07/resultados-informe-pisa-paises-comunidades-espana-20161207281701.htm>
- OECD. (2019). *PISA products - PISA*. Recuperat de <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts>
- OECD. (2019). *OECD Better Life Index*. Recuperat de <http://www.oecdbetterlifeindex.org>
- OECD. (2019). *About*. Recuperat de <http://www.oecd.org>
- Pérez-González, J. C. (2018, 4 Gener). *PISA 2015: la otra cara de los resultados*. Recuperat de <https://www.javiertouron.es/pisa-2015-la-otra-cara-de-los-resultados>

L'elecció de tres països

- Aula de Ocio. (2016, 28 Abril). *Cuatro metodologías innovadoras para profes 'inquietos*. Recuperat de <http://www.auladeocio.com/nuevas-metodologias-educativas-didactica-aprendizaje>
- Londoño, C. (2017, 1 Agost). *6 metodologías de enseñanza que todo profesor innovador debería conocer* - Elige Educar. Recuperat de <https://eligeeducar.cl/6-metodologias-ensenanza-profesor-innovador-deberia-conocer>
- Rodríguez Torres, J. (2015, 18 Maig). *Nuevas metodologías didácticas*. Recuperat de <https://books.google.es/books?id=Vh2nCQAAQBAJ>
- Rodríguez-Piñero Alcalá, A. I. (2014, 19 Juny). *Nuevas tendencias metodológicas en la enseñanza de lenguas extranjeras*. [PDF]. Recuperat de <https://rodin.uca.es/xmlui/bitstream/handle/10498/17385/completo.pdf>

El Sistema Educatiu Finlandès

- Crettaz, J. (2018, 22 Gener). *El liderazgo educativo de Finlandia impulsa las nuevas tecnologías y startups centradas en la enseñanza* [Arxiu de vídeo]. Recuperat de <http://josecretta.com/tecnologia/el-liderazgo-educativo-de-finlandia-impulsa-las-nuevas-tecnologias-y-start-ups-centradas-en-la-ensenanza>
- Educaweb. (2015, 1 Octubre). *Entrevista a Marja Martikainen, la educación en Finlandia* - educaweb.com. Recuperat de <https://www.educaweb.com/noticia/2015/10/01/entrevista-marja-martikainen-educacion-finlandia-9076>
- OECD. (s.d.). *PISA - Programme for International Student Assessment*. Recuperat de <https://www.oecd.org/pisa>
- Patroncini, P. (2011, 15 Octubre). *La scuola finlandese de visu* [Arxiu de vídeo]. Recuperat de <https://ecolelerbadelvicino.wordpress.com/2011/10/14/la-scuola-finlandese-de-visu>
- De León, R. (2015, 2 Juliol). *El Sistema Educativo Finlandés* [Archivo de vídeo]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=8IEzqLldVaY>
- Safariquotidiano. (2016, 16 Juny). *Scuola e Università in Finlandia (I): Linee generali* [Archivo de vídeo]. Recuperat de <https://www.youtube.com/watch?v=SfBBCMr5ACc>

- *Strong Performers and Successful Reformers in Education*. (s.d.). Recuperado de <http://learningisopen.org/oecd/finland.html>

El Sistema Educatiu Japonès

- BBC Mundo. (2015, 19 Novembre). Por qué los estudiantes en Japón tienen que limpiar los baños de sus escuelas. Recuperat de https://www.bbc.com/mundo/noticias/2015/11/151119_japon_escuelas_estudiantes_banos_lim_pieza_wbm
- Carlino, A. (2017, 12 Novembre). Dal Giappone: "Bullismo a scuola? Docenti responsabili con metodi educativi discutibili" - Tecnica della Scuola. Recuperat de <https://www.tecnicaldella scuola.it/dal-giappone-bullismo-a-scuola-docenti-responsabili-con-metodi-educativi-discutibili>
- COBAS. (s.d.). Il sistema scolastico Giapponese. Recuperat de <http://www.cobasscuolasardegna.it/il-sistema-scolastico-giapponese>
- Danrobinhood. (2013, 22 Novembre). FILOSOFÍA JAPONESA. Recuperat de <https://danrobinhood.wordpress.com/2013/11/22/filosofia-japonesa>
- Dario. (2016, 10 Octubre). 7 Curiosidades sobre la escuela en Japón - Mirando hacia Japón. Recuperat de <https://mirandohaciajapon.com/7-curiosidades-sobre-la-escuela-en-japon>
- Garcia, P. (2018, 9 Juny). Características del sistema educativo japonés. Recuperat de <https://gogonihon.com/es/blog/caracteristicas-del-sistema-educativo-japones>
- Miravalles, J. (2016, 4 Febrer). Las Contradicciones del Sistema Educativo Japonés. Recuperat de <http://otrasvoceseneducacion.org/archivos/1668>
- Mosquera Gende, I. (2017, 21 Setembre). Japón: un estudio de su sistema educativo. Recuperat de <https://www.unir.net/educacion/revista/noticias/charlas-para-la-reflexion-educativa-japon/549202267492>
- NIHON JAPAN. (s.d.). L'istruzione scolastica in Giappone | La società Giapponese. Recuperat de <http://www.nihonjapangiappone.com/pages/societa/istruzione/istruzione.php>
- Pace, F. (2016, 11 Gener). Datos sorprendente sobre las escuelas e Institutos en Japón. Recuperat de https://www.taringa.net/+turismo/datos-sorprendente-sobre-las-escuelas-e-institutos-en-japon_hpleg
- Ramos Avalos, J. (2017, 3 Gener). Mucho tenemos que aprender de Japón en orden, limpieza y disciplina. Recuperat de <https://www.elnuevoherald.com/opinion-es/article124332789.html>
- Sánchez Dragó, F. (2017, 5 Juny). 'La disciplina es la base de la educación japonesa'. Recuperat de <https://gaceta.es/noticias/disciplina-base-educacion-japonesa-08072014-1234>

El Sistema Educatiu Estatounidenc

- Caraballo, S. L. (2018, 18 Agost). *Corriendo Para Ganar*. Recuperat de <https://corriendoparaganar.com/el-caso-del-pluralismo-educativo-parte-1/>
- Cejas Martinez, M. (s.d.). *La educación basada en competencias* [PDF]. Recuperat de https://juancarlos.webcindario.com/La_educacion_basada_en_competencias_Magda_Cejas_.pdf
- Cipnazionale. (2018, 20 Juny). *High School in USA: il sistema scolastico americano*. Recuperat de <https://www.cipnazionale.it/high-school-in-usa-il-sistema-scolastico-americano/>

- Flipnet. (2018, 10 Setembre). *Il modello operativo vincente di una scuola americana | Flipnet, la classe capovolta*. Recuperat de <https://flipnet.it/un-modello-operativo-di-blended-learning-in-una-scuola-di-citta/>
- Profuturo. (2015, 23 Febrer). *High Tech High: los proyectos que revolucionaron la escuela - Observatorio Profuturo*. Recuperat de <https://observatorio.profuturo.education/blog/2015/02/09/high-tech-high-los-proyectos-que-revolucionaron-la-escuela/>
- StudyUSA. (2018, 8 Agost). *Explicación del sistema educativo estadounidense*. Recuperat de <https://www.studyusa.com/es/a/87/explicacion-del-sistema-educativo-estadounidense>

PART 2

El Sistema Educatiu Espanyol

- Ajuntament de Barcelona. (2019, 27 Febrer). *L'economia espanyola en el context econòmic internacional*. Recuperat de <https://ajuntament.barcelona.cat/barcelonaeconomia/ca/sintesi-de-la-conjuntura/barcelona-en-el-context-economic-espanyol-i-mundial/leconomia-espanyola-en>
- Campuseducación. (2019). *Sexenios como complemento de Formación Permanente*. Recuperat de <https://www.campuseducacion.com/cursos-homologados/formacion-permanente-profesorado/complemento-sexenios>
- Comunidad escolar. (s.d.). *Tribuna COMUNIDAD ESCOLAR 864*. Recuperat de <http://comunidad-escolar.pntic.mec.es/864/tribuna.html>
- Euridyce. (2018, 20 desembre). *Situación política y económica - Eurydice - European Commission*. Recuperat de https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/political-and-economic-situation-79_es
- Pacheco Gras, M. (2006). *webquests*. Recuperado de http://www.juntadeandalucia.es/averroes/centros-tic/14002984/helvia/aula/archivos/repositorio/1500/1656/html/internet_apl_educat/webquests.html
- Studenti. (2010, 5 Gener). *Sistema scolastico in Spagna*. Recuperat de <https://www.studenti.it/sistema-scolastico-spagna.html>

PART 3

Propostes de millora

- ALMA, CORAZÓN, VIDA. (2016, 15 Novembre). *La directora del mejor colegio del mundo nos explica la clave del éxito educativo*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2016-11-15/hanna-sarakorpi-saunalahti-schola-mejor-colegio_1289818/
- ALMA, CORAZÓN, VIDA. (2016, 3 Juny). *Así va a ser la educación española en el año 2020, y no tiene muy buena pinta*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2016-06-03/educacion-espanola-2020-accion-magistral_1211210/
- Aula Planeta. (2017, 13 Juny). *Cinco países y sus sistemas para evaluar al profesorado | aulaPlaneta*. Recuperat de

<http://www.aulaplaneta.com/2016/02/19/noticias-sobre-educacion/cinco-paises-y-sus-sistemas-para-evaluar-al-profesorado/>

- Avilés Pozo, A. (2015, 14 Març). *Fab Lab: fábricas donde todo es posible*. Recuperat de https://www.eldiario.es/clm/Fab-Lab-fabricas-posible_0_366063547.html
- Banco Mundial. (s.d.). *Gasto público en educación, total (% del gasto del gobierno)*. Recuperat de <https://datos.bancomundial.org/indicador/SE.XPD.TOTL.GB.ZS?locations=ES>
- Datosmacro. (s.d.). *PIB de Finlandia 2019*. Recuperado de <https://datosmacro.expansion.com/pib/finlandia>
- Fundación Santillana. (2017). *Compromiso con la Educación y la Cultura* [PDF]. Recuperat de www.fundacionsantillana.com/PDFs/PANORAMA%20EDUCACION%202017.pdf
- Iglesias Fraga, A. (2018, 24 Desembre). *Así se utiliza la tecnología en las aulas de España*. Recuperat de <https://www.businessinsider.es/asi-utiliza-tecnologia-aulas-espana-252440>
- MECD. (2019). *El Consejo de Ministros aprueba el proyecto de ley para la nueva Educación del siglo XXI*. Recuperat de <http://www.educacionyfp.gob.es/prensa/actualidad/2019/02/20190215-proyectoley.html>
- OECD. (s.d.). *Encuesta Internacional sobre Docencia y Aprendizaje (TALIS)*. Recuperat de <http://www.oecd.org/centrodemexico/encuestainternacionalsobredocenciayaprendizajetalis.htm>
- Pérez Barco, M. J. (2013, 24 Juny). *Así se forma un profesor en Finlandia*. Recuperat de <https://www.abc.es/familia-padres-hijos/20130321/abci-formacin-profesores-espanoles-201303201451.html>
- SCIELO. (2005). *Scientific Electronic Library Online*. Recuperat de https://scielo.conicyt.cl/scielo.php?script=sci_arttext
- TALIS. (2013). *TALIS 2013*. Recuperat de <https://www.educacionyfp.gob.es/inee/evaluaciones-internacionales/talis/talis-2013.html>
- Álvarez, P. (2014, 25 Juny). *España está a la cola de la OCDE en evaluación del profesorado*. Recuperat de https://elpais.com/sociedad/2014/06/25/actualidad/1403692219_295755.html